

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

INHOUD: Indische Tentoonstelling te Arnhem (I.T.A.) 11 Juni—28 Juli 1928. — In memoriam A. M. de Bats, Hoofdoffic. v. d. Marine Stoomvaartdienst 2e kl. b. d. — Fokker gehuldigd door „Oost en West”. — Een door Ned.-Indië voorbij geziene leemte, welke buitengewoon groote perspectieven onaangeroerd laat, en hoë daarin te voorzien ware, door „Veniam pro laude”, met naschrift van de Redactie. — De heer H. F. Tillema naar Borneo. — Over Maleische woorden, betrekking hebbend op de Indonesische batik-kunst, door J. A. Loebèr jr. (met foto). — Oude en nieuwe Indonesische Kunst. (Voordracht van Mr. Jaap Kunst). — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers, II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. 's-Gravenhage, IV. Twente. — Mededeelingen: I. Van het Dagel. Bestuur, II. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 11 tot 19 Januari 1928.

Aan de Leden van de Afdeelingen der Vereen. „OOST EN WEST”.

In aansluiting aan 't verzoek aan de leden der Haagsche Afdeeling — zie „K.W.” van 12 dezer, No. 2 — worden ook de leden onzer andere Afdeelingen uitgenoodigd hun contributiegelden steeds rechtstreeks aan den Penningmeester hunner Afdeeling af te dragen of toe te zenden.

H. B.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

OPLUISTERINGS-FONDS.

Leden van „Oost en West”!

Als extra opluistering voor de tentoonstelling besloot het Bestuur, zoo mogelijk, een 8 à 10-tal INLANDSCHE kunstnijverheidswerkers uit te laten komen om hen hun werk op Zijpendaal te laten demonstreeren.

Dank zij de vriendelijke bemiddeling van den Gouverneur van CELEBES, den heer COUVREUR, en meer andere INDISCHE AUTORITEITEN is de kans op slagen van dit interessante plan vrijwel verzekerd.

Het Bestuur heeft evenwel de fondsen, benodigd voor dit schitterend onderdeel, voor het grootste gedeelte, niet op het tentoonstellings-budget kunnen plaatsen.

Om deze reden is reeds geruimen tijd geleden een aanvang gemaakt met de vorming van een extra TENTOONSTELLINGS-OPLUISTERINGS-FONDS, uitsluitend bestemd voor bovenomschreven doel.

Reeds kwamen bedragen van f 1000.— maximum en f 50.— minimum bij ons binnen, doch tot op heden komen wij nog 3 à 4000 gld. te kort.

In het totaal zal er 12 à 13 mille voor dit doel benodigd zijn.

Leden van „Oost en West”, indien gij DAADWERKLIJK mede wilt helpen onze mooie plannen te doen slagen, zendt ons dan Uwe bijdragen voor dit opluisteringsfonds.

Secretariaat: Nieuwe Plein 52 te Arnhem.

Het behoeft nauwelijks te worden gezegd, dat het Hoofdbestuur van „O. en W.” ook dit plan van harte toejuicht en hoopt dat het zal slagen; de gelegenheid om een aantal Indonesische kunstnijveren aan het werk te zien, mag eigenlijk niet ontbreken op eene Indische tentoonstelling.

We doen daarom een beroep op de leden, die daartoe in staat zijn, om het bestuur der afd. Arnhem te verblijden met een geldelijke bijdrage.

In Memoriam A. H. DE BATS

Hoofdofficier v. d. Marine Stoomvaartdienst 2e kl. b. d.

Op Woensdag 11 Januari zouden we ten huize van ons medebestuurlid, den heer A. H. de Bats, een vergadering hebben. Doch op den middag van dien dag bereikte ons het ontstellende bericht, dat dien morgen de heer de Bats plotseling overleden was. ... Dubbel ontstellend, omdat hij een man was, waarvan niemand kon verwachten, dat het leven

zóó zou worden beëindigd. Hij was nog slechts een jaar bestuurslid, doch een zeer ijverig bestuurslid, dat op kalme, weinig gerucht makende wijze, maar regelmatig doorwerkend zijn taak voor „Oost en West” opvatte.

Ook als lid was hij steeds even belangstellend. Er waren maar weinig avonden door onze Vereeniging gegeven, waarop de markante figuur van dien zeeman niet gezien werd. Hij behoorde tot de menschen, die men gaarne ziet. Nu is hij midden uit zijn werk gerukt en laat een ledige plaats achter. Onder veel belangstelling is zijn stoffelijk overblijfsel verleden Zaterdag ter aarde besteld. Ook van de afdeeling was een bloemenhulde op zijn haar.

Moge de weduwe uit die belangstelling eenigen troost putten in haar verlies, en wij die achterblijven een voorbeeld nemen aan zijn daadwerkelijke belangstelling.

Het Bestuur der Afdeeling Apeldoorn.

Fokker gehuldigd door „Oost en West”.

Voor de uitreiking van den gouden Eere-penning met toepasselijke inscriptie aan den heer A. H. G. Fokker waren op 18 dezer des nam. ten 12.5 ure, het Dagel. Bestuur uit het Hoofdbestuur met eenige genoodigden bijeen in het Restaurant Royal, Korte Voorhout, Den Haag.

De uitreiking aan den gehuldigde geschiedde met een toespraak van den algemeenen voorzitter der Vereeniging, den heer R. Zuyderhoff, in welke hij deed uitkomen dat, dank zij het vernuft, de kennis en de werkzaamheid zoowel van den heer Fokker als van de H.H. Philips en hunne medewerkers, het luchtvaart dienstbaar gemaakt is aan de verbinding van Nederland en zijne Overzeesche Gewesten.

Behalve de bestuursleden van „Oost en West” waren aanwezig o.a. de H.H. Generaal b. d. C. J. Snijders, voorzitter van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië, Ir. J. F. de Vogel, voorzitter van de Koninkl. Nederl. Vereeniging v. Luchtvaart, Ir. B. Stephan, onder-directeur van de N.V. Vliegtuigenfabriek Fokker en H. Martin, wd. directeur der Koninkl. Luchtvaartmaatschappij, benevens vertegenwoordigers van eenige groote dagbladen.

Na de uitreiking van den penning vereenigde men zich aan een gemeenschappelijk noenmaal.

Eene door Ned.-Indië voorbij geziene leemte, welke buitengewoon groote perspectieven onaangeroerd laat, en hoë daarin te voorzien ware.

In den loop eener particuliere bespreking, gehouden bij Londen met een der grootste Importeurs van en Exporteurs op Australië en andere deelen van het Britsche Rijk, kwam toevallig ook het onderwerp „Nederl.-Indië” ter sprake.

't Geval wilde, dat onze gastheer zoo juist van een inspectie reis aan zijne bijkantoren in 't Oosten was teruggekeerd, waarop hij zich had laten overhalen — na daarover zooveel goeds te hebben gehoord — om ook „en passant” eens een kijk op Java en Sumatra te gaan nemen. Zijn enthousiasme kende daarover thans geen grenzen en was hij, volgens zijn zeggen „Java and Sumatra-mad” teruggekeerd.

Aldus rijpte bij onzen zegsman 't plan om nu hij te Londen terug was, ook in ons Insulinde filialen te vestigen, en waarover hij reeds nu druk doende was.

Met recht Engelsche breedheid van opvatting wees hij dat Ned.-Indië voor hem tot dusver een gesloten boek was, en hij voorheen nauwelijks de situatie der door hem bezochte eilanden kende, nóg minder Insulinde's potentialiteit tot nog aanmerkelijk grootere ontwikkeling dan reeds thans.

En met Britsche voortvarendheid werd even gedurende ons onderhoud een plan van actie opgezet, waaraan hij zijn daadwerkelijke medewerking met financieel steun toezegde, op voorwaarde echter, dat de eerste stappen van belanghebbenden hier te lande uitgingen.

De grondslag zijner redeneering was deze: „You are here in the hub of the World, and that hub is the axle of such a huge wheel, that no one can detect the fine points of its so much larger circumference”.

En dit, zeide hij, is de reden dat zelfs „the big

COR VAN MOORSEL

JAN HENDRIKSTRAAT 9

DEN HAAG — TELEFOON 14953

Is het voordeligste adres voor

BEDDEN
MEUBELEN
TAPIJTEN

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15 Den Haag

Groote sorteering HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeeling v. KLEEDING NAAR MAAT

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN

JOS. D. NETTEN & Co.

's-Gravenhage - IN EFFECTEN - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

HERMAN C. JEDELO

Juwelier

Noordeinde 100 Tel. 10343

's-GRAVENHAGE

GARAGE JANSEN

Rijksstraatweg nabij Viaduct

WASSENAAR

TEL. KIEVIET 562 (Haag)

BENZINE LAADSTATION

REPARATIEWERKPLAATSEN

VERHUUR LUXE AUTO'S

MODERNE TAKELAUTO

ALLE KANTOOR- EN SCHOOLBEHOEFTE VULPENHOUDERS en Vulpenreparaties

in KLAASSEN's Kantoorboekhandel

PRINSESTRAAT 23 - TELEF. 12805

SCHRÖDER & Co.
 GROENMARKT 25-26-28
 's-GRAVENHAGE — TELEFOON 16173

GEDURENDE JANUARI

OPRUIMING

BIJZONDER VOORDEELIGE AANBIEDINGEN IN DE AFDEELING

GORDIJNEN

NOG ENKELE

SLAAPKAMERMEUBELN
 IN LAK EN MASSIEF

EEN PARTIJ

WOLLEN en DONSDEKENS

TEGEN EXTRA LAGE PRIJZEN

1e EN 2e ETAGE :: LIFT

M. A. J. LINNEWEEVER
 LUXE EN ORTHOPAEDISCH MAATSCHOEISEL

LEVERANCIER VAN H. M. DE KONINGIN
 EN Z.K.H. DEN PRINS DER NEDERLANDEN

WESTEINDE 32A :: DEN HAAG
 OPPERICHT 15 JAN. 1827 TELEFOON 15551

Ons maatwerk kan niet vervangen worden door ander schoeisel. Kom Uw voet te hulp met ons individueel schoeisel. Iedere persoonlijkheid behoort een EIGEN schoen te hebben.

WISBRUN & LIFFMANN
 VEENESTRAAT 35-37 - Tel. 12503 - DEN HAAG

DAMES MODE ARTIKELEN
 ZIJDEN STOFFEN - FLUWEELEN
 KANTSTOFFEN - ALLE SOORTEN
 GARNEERINGEN, ENZ., ENZ. - BALARTIKELEN

DE N.V. BEGRAFENIS-ONDERNEMING
„SIMPLICITAS”
 VAN W. JINNEMÉE & ZONEN TE 'S-GRAVENHAGE

IS ONMIDDELIJK IN HET BINNEN-EN BUITENLAND TE ONTBIEDEN VOOR REGELING VAN EEN TRANSPORT, BEGRAFENIS OF CREMATIE

KANTOREN: DENNEWEG 71-73
 GARAGES, KUSTENMAKERIJ EN DRUKKERIJ: HOOIKADE 45-57
 TELEFOON: 11314 EN 12890

WIJNHANDEL „DE KROON”
 Z.-BUITENSINGEL 288 WEIMARSTR. 198-204
 Tel. 30075 DEN HAAG Tel. 34223

PRIMA OUDE GENEVER
 per Liter f 3.75

1913
 ↑
 15
 ↓
 1928

JUBILEUMJAAR
 15-JARIG BESTAAN van het STENO-DACTYLO INSTITUUT
„SCHOEVEERS”

STADHOUDERSPLEIN 3
 DEN HAAG - TEL. 52594

NIC. WITSENSTRAAT 3
 AMSTERDAM - TEL. 36731

man in the street” niets van uwlied „Insulinde” afweet.

Volgens afspraak begeleidde onze zegsman ons den volgenden dag naar de „Strand” en omgeving, om aldaar de reuzen-propaganda in oogenschouw te nemen, welke door de Australische Commonwealth, Nw. Zeeland, Federated Malay States, Canada, Zd. Afrika, Zd. Australië, W. Australië, Rhodesia enz., voor elk dezer in zijn afzonderlijk gebouw, gemaakt wordt.

Al deze gebouwen bleken druk bezocht met belanghebbenden. Een groep bezoekers waren onder de noodige toelichting speciaal de produkten aan het bestudeeren welke 't betr. land exporteerde. De tentoongestelde monsters waren smaakvol uitgesteld en werden uit de hand bekeken en bestudeerd. Bovendien werd na een korte technische voorlichting over elk product een uitgebreide literatuur gratis verkrijgbaar gesteld.

Anderen wederom — klaarblijkelijk bezoekers uit die landen zelf, welke voor zaken of genoegen te Londen waren — inspecteerden aandachtig de uitstallingen van exporteurs daarheen.

En daarop in de lift omlaag dalend, kon men zich verlustigen in een bioscoop, welke diverse groot-industriën van 't betreffende land verfilmde.

Dit, zeide onze begeleider, is wat gij ook voor Ned-Indië te Londen noodig hebt, om met zijn ontwikkeling gelijken tred te blijven houden. Uw kleine Holland kan noch het hem ontgroeide kind commercieel „voeden”, noch kan dit alles absorbeeren wat de kloeke zoon voortbrengt. Smoort zijne ontwikkeling niet, doch helpt dien zoon, en volgt 't voorbeeld van alle anderen, die door hun isolement in hetzelfde bootje zaten als gij thans, doch door de genomen maatregelen aan u duidelijk bewijzen hoe wel zij thans daarmee varen.

Ik wil met een flinke cheque in drie cijfers tot de eersten behooren in Londen om voor een gelijk opzet te teekenen, mits gij, Hollanders, als grootste belanghebbenden daartoe slechts 't initiatief neemt.

Wij traden toen in eene becijfering en inspecteerden daarop in Victoria Street, Westminster, de propaganda die volgens hetzelfde voorbeeld door de Goudkust en Nigeria gemaakt wordt, zij het ook op aanmerkelijk bescheidener schaal, nochtans op afdoende wijze.

Hier — zeide onze zegsman — hebt ge een voorbeeld, hoe Nederland hier die zaak in den beginne met een bescheiden uitgave van £ 5000 misschien £ 4000 's jaars, zou kunnen aanvatten.

Zoudt ge nog kleiner beginnen, dan heeft de zaak geen nut en doet zulk een opzet, na 't geen ge zaagt, voor eene propaganda van uw Ned-Indië meer kwaad dan goed.

Wij scheidden met de belofte, dat steller dezese interessante zaak in Holland aanhangig zoude maken.

En aangezien hiermede een goed doel wordt voorgestaan en 't officieele orgaan der Vereeniging „Oost en West”, met den bekenden invloed en voortvarendheid van zoowel Vereeniging als Redactie, a.h.w. de aangewezenen zijn voor de bekendmaking hiervan in ruimer kring, zoo stelt schrijver dezese gaarne hierbij deze aangelegenheid in dier bevoegde handen.

„VENIAM PRO LAUDE”.

Naschrift der Redactie.

Ofschoon de goede bedoelingen van den schrijver van bovenstaande beschouwingen zeer op prijs stellend, meenen we dat zijne plannen — afgezien van de hooge daaruit voortvloeiende kosten — om verschillende redenen practisch niet voor verwezenlijking vatbaar zijn, terwijl bovendien de schr. ons niet heeft kunnen overtuigen dat er werkelijk behoefte aan bestaat.

In de eerste plaats kregen we den indruk, dat de groot-exporteur-importeur, waarmede schr. in verbinding is gekomen, onbekend schijnt te zijn

1) Eenige der schijnbaar interessantste publicaties werden hiervan verzameld en aan de Vereeniging „Oost en West” ter hand gesteld, welke deze bereidwillig ten behoeve van belangstellenden in haar leeszaal ter tafel deponeerde.

Het duizend pagina's groote prachtwerk met graphieken enz., „Official Year Book of the Commonwealth of Australia 1926” geeft alleen reeds een beeld op welke wijze deze propaganda gevoerd wordt. Het „Souvenir of Australia House, London” geeft op duidelijke wijze door photo's de grootsheid van dezen opzet in 't hart van Londen weer.

met het feit, dat in de stad zijner inwoning zich eene instelling bevindt, waar iedereen die met ons Indië handelsrelaties wenschte aan te knopen of filialen wil vestigen, alle gewenschte inlichtingen kan bekomen.

We bedoelen de „British Chamber of Commerce for the Netherlands East Indies, Abbey House, Victoria Street, Westminster, S.W. 1, met een bijkantoor te Batavia. Deze Kamer van Koophandel geeft sedert jaren ook een geïllustreerd maandblad „Netherlands Indies Review” uit, dat de bij Ned-Indië geïnteresseerde zakenlieden, of aspirant-dito, uitnemend voorlicht op het gebied van handel, nijverheid en cultures. We hebben een sterk vermoeden dat, als schrijver's zegsman zich tot genoemde lichaam had gewend, hem aldaar de overtuiging zou zijn bijgebracht, dat eene commercieele, van Nederland uitgaande, propaganda onder de gegeven omstandigheden overbodig is, gezien ook het belangrijke percentage Engelsch kapitaal hetwelk thans reeds bij Ned-Ind. ondernemingen betrokken is.

En wat overigens betreft eene algemeene propagandavoor Indië in Engeland, we verwachten natuurlijker wijze weinig van pogingen om bij het groot Engelsche publiek belangstelling op te wekken voor de Nederlandsche koloniën, lijk ons ongewoon en onbegonnen werk, eenvoudig omdat, naar verluidt, „the big man in the street” voor eigen koloniën zoo goed als geen belangstelling aan den dag legt, tenzij... hij er bij is geïnteresseerd of hoopt te worden!

Bovendien kan het Eng. publiek, indien de ernste stige wil voorziet om over onze koloniën te worden ingelicht, volkomen bevrediging vinden in tal van voortreffelijke publicaties, welke uitsluitend dat doel van Nederlandsche zijde zijn uitgegeven, we noemen slechts het belangwekkend en fraai geïllustreerd: *Handbook of the Netherlands East Indies*, 3e druk, 1924 (uitgave van het Departement van Landbouw enz. te Buitenzorg), het prachtige plaat- en tekstwerk: *Pictorial Netherlands East-Indies* (gedrukt in 1924 bij de Topog. Inrichting te Weltevreden) en het magnifiek geïllustreerde maandschrift in de Engelsche taal *Inter-Ocean* (uitgave van Kolff en Co. te Weltevreden).

Ongetwijfeld zullen deze geschriften, benevens de talrijke, met propagandistische oogmerken het Engelsch gedrukte, uitgaven over Indië van het Bureau voor Vreemdelingenverkeer te Weltevreden, in vele bibliotheken in Engeland aanwezig zijn en stellig in het gebouw van de genoemde Kamer van Koophandel te Londen (Westminster).

In hoeverre evenwel deze propaganda aan het doel beantwoordt wagen we niet te beslissen, maar als de zegsman van schrijver „met echt Engelsch breedheid van opvatting” (zie boven) verklaart dat Ned-Indië voor hem „tot dusver [d.i. vóór zijn persoonlijk bezoek aan het land] een gesloten boek was” (id.), dan krijgen we er toch, met dit voorbeeld voor oogen, geen hoogen dunk van. Mede in verband daarmede meenen we, tot ons leedwezen — het niet gerechtigd te zijn den door schrijver en zijn zegsman met zooveel enthousiasme voorgedragene nieuwen vorm van propaganda voor Ned-Indië te bevelen of te ondersteunen.

De heer H. F. Tillema naar Borneo

Uit de beste bron kunnen we mededeelen dat de heer H. F. Tillema binnenkort opnieuw een onderzoekreis naar Indië gaat ondernemen, welke speciaal beoogt de bestudeering van land en volk van het eiland Borneo, waartoe hem gedurende zijn laatste verblijf in Indië de gelegenheid heeft ontbroken. Het ligt in zijne bedoeling om alles wat de trekking heeft op zeden, gebruiken, industrie enz. der bevolking van Borneo vast te leggen door film en fotografische plaat, waarbij hem alle mogelijke medewerking is toegezegd van de zijde van het Bestuur, de R.K. Missie en de Zending.

De heer Tillema maakt de reis naar Indië per vrachtboot „Batoe”, welke op 15 Februari a.s. van Genua vertrekt en stelt zich voor ongeveer een jaar op Borneo te verblijven.

Het verheugt ons buitengewoon aan dit bericht te kunnen toevoegen, dat de heer T. ons heeft toegezegd voor het K. W. een serie reisbrieven te willen schrijven, zooals hij dit heeft gedaan tijdens zijn reis door den Archipel in 1924—25

Het meest gesorteerd Magazijn van Lingerieën, Modeartikelen, Tricotage enz.

in „DUINOORD” is Magazijn „DE ZONEGRENS”

FREDERIK HENDRIKLAAN 99 :: DEN HAAG

Uitsluitend 1ste kwaliteit, scherp concurrerende prijzen

FILIALEN: Thomsonplein 26c, Den Haag

Pansierstraat 48, Scheveningen

Over Maleische woorden, betrekking hebbend op de Indonesische batik-kunst,

door
J. A. LOEBÈR Jr.

(Voordracht gehouden op den Ned. Ethnologendag in
het Kol. Inst. te Amsterdam, 7 Januari 1928).

Een aantal jaren geleden kende men het batikken slechts als echt Javaansche kunst, als specifiek Javaansch.

Deze opvatting stond zoo rotsvast, dat niemand buiten Java en Madoera naar batiks ging zoeken en dat men zelfs het opzienbarende feit vergat dat op het grootendeels Hindoeïstische Bali niet gebatikt werd. Raffles, deze onovertroffen Engelschman, bleef de eenige opmerker van dit feit!

En toch was men op ethnografisch terrein reeds vroeger de ervaring gekomen, dat er op het gebied van „natuurvolken” absoluut-unieke feiten ontbreken. Het grooten rassen staan of hebben met elkaar in wekkende of meer sterker verband gestaan, op elkaar in ons onbewerkt. Een werktuig, een techniek, een volksverluidigewoonte, ze verspreiden zich soms op ongeloofkoloniën afstanden en wanneer we meenen iets, dat dag legheuschelijk op zichzelf staat te kunnen vaststellen, hoort dan ontstaat dit eenvoudig, omdat de traits d'union in den loop der tijden verdwenen of onbekend ge-

en de erploven zijn. Een kurieus voorbeeld is bijv. de e wordepoomerang der Australiërs, die later op Zuid-tal van Celebes teruggevonden is. Dit wapen kenden de Asend voorvaders en de Romeinen vonden dit in algemeen ge-

tegevengebruik bij de Galliërs. In Centraal-Afrika komt het fraai gewerphout in verfijnden vorm als werprijzer in tal-

lands Easlooze vormen voor. Hier het hoogtepunt van dit Departertijds zoo primitieve wapen!

g), he Zelfs de schrandere en geestige Rouffaer, die Netheroooveel belangrijks op Indisch studiegebied heeft e Topogzewrocht, bleef in den ban van dit weten-

fiek geischappelijk heilig-huisje. Wel beproeft hij in che taal zijn bekende monografie het Javaansche be-

grip batik te verklaren door in de volkstalen van Borneo, N. Celebes, Philippijnen en zelfs van

beneven Fiji te gaan zoeken. In zijn literatuuropgave ci-erken jteert hij wel het mooie Zakwoordenboek van Klin-

er Indikert, doch vergeet dit onbegrijpelijkerwijze te raad-kerker te plegen. En toch lag dit zoozeer voor de hand door

Engelande euwenoude verbanden tusschen Javanen en an boven Maleiers. Ook viel hem niet op, dat het woord batik

Londevermoedelijk nimmer betrekking heeft gehad op het technische karakter van het batikken. Dit be-

staat uit vier technische stadia: 1. de voorbereiding van het doek; 2. het wasteekenen; 3. het verven; 4. de wasverwijdering.

En dit alles zou in het korte woordje van vijf letters uitgedrukt zijn?

Zoo knap is ook het inlandsche taalvermogen niet, waarin overigens technische begrippen merkwildwaardig goed gezegd worden. Bijv. *pamor* van *wor*eedwezen — het mengen van metalen bij het smeden. Ook de r en zijn manen van de verschillende verrichtingen bij het

gedragebatikken zijn zorgvuldig gekozen, soms zelfs gees-Indië aalig. Het met was bedekte doek wordt bij het verven „als een zuigeling” behandeld.

Antiek-Javaansch is het woord evenmin! In 1912 vroeg ik, reeds lang twijfelend, aan onzen bekenden Javanicus Dr. H. H. Juynboll, wanneer eigenlijk het batikken in de Javaansche literatuur voorkwam.

Zijn antwoord luidde: „Eigenaardig is het, dat eerst in de Middel-Javaansche *Pandji*-gedichten, waarin reeds Portugeesche woorden voorkomen, voor het eerst namen van batik-patronen optreden en wel uitsluitend soorten van *gringsing*, terwijl in de geheele Oud-Javaansche literatuur nooit sprake is van batikken, doch wel herhaaldelijk van de *wajang*.”

Het woord batik komt in 1641 in een ouden tekst voor als *sarassen batik*, als naam voor stoffen. *Sarassen* is *serasah*, veelkleurig. En batik?...

Daarvoor moeten we Klinkert opslaan. Achter batik ontbreekt allereerst het bijvoegsel *Jav*. Het heet teekenwerk op kledjes, waarin vooral de Javaansche vrouwen bedreven zijn. Verder komt batik in de beteekenis van gebloemd voor, bijv. in *pinggan* of *piring batik*, gebloemde etensborden.

Hij roemt alzoo de vaardigheid der Javaansche vrouwen op dit gebied, die dus de Maleische overtroffen en noemt ongevraagd de ware beteekenis van dit mysterieuse woord *batik*.

In ieder geval beschouwde Klinkert het als een Maleisch woord en toen hij dit woordenboek in 1892

publiceerde, dacht bijna geen mensch aan batik-kwesties. Hij was dus in zijn oordeel volkomen onbevangen.

Sarassen batik zou dus moeten luiden: veelkleurig gebloemd. Gebloemd is tevens het eenig juiste, het kenmerkende woord, ook voor de Javaansche batik-kunst.

U kunt mij herinneren aan het *Jav. kembang* en het Maleische *boenga* en men zou gaan twijfelen aan de autoriteit van Klinkert, indien er niet in de Maleische taal verschillende namen voorkwamen,

Hoofd uit Galoempang met familie.

(Verz. Kol. Inst.).

die betrekking hebben op het batikken en toch be-slist Maleisch zijn!

Daar is allereerst de *tjanting*, voor ons heusche-lijk, echt-Javaansch.

Is dat nu werkelijk het geval?... De Soendanezen gebruiken bij de *simboel toelis* een bamboekokertje, *tjanting* genaamd, waarmee *ketan*-pap geschept wordt en gebruikt om groote vlakken te bedekken.

De Maleiers kennen eveneens een *tjanting*, een bamboezen waterscheppertje, waarmee aan boord der prauwen uit het watervat geschept wordt. Beide zijn bamboe-scheppertjes en als primair te beschouwen.

Sekundair de ons bekende *tjanting*, die óók bij de Maleiers voorkomt. Maar dit is geen bamboekokertje meer, het is een handsvat uit *gla-gah*-riet, een soort vlierhout. Daarin is een uit koper gedreven kelkje ingevoegd, dat als wasscheppertje dienst doet. U zult nu moeten toegeven, dat er tusschen dit batikwerktuigje en de Soendaneesche en Maleische scheppertjes eenig onderscheid bestaat en dat de batik*tjanting* van jongeren datum moet zijn.

Volgende namen van Javaansche kledingstukken, die soms gebatikt worden, vinden we op Sumatra als *kamban* en *kampoh*, *saboek*, *saroeng*, *tapih*, *kain sogu*.

Tusschen batikken en schilderen op doek blijkt onderscheid te bestaan. *Soengging* is het met figuren beschilderen van een doek.

Tjeloep — onderdompelen, blauwverven kan ook betrekking hebben op het weven.

Daarentegen is *damar tiris* een verguld randversiersel van een gebatikt doek, wat op Java niet voorkomt.

Het in stijl on-Javaansche patroon *ima-imatiti*, wolken met bliksemstralen vinden we terug in *panoes pantja*, dat hetzelfde voorstelt, al ontbreekt de bijvoeging, dat dit bij het batikken gebruikelijk was. Daarentegen is *werna plangi* de naam van een veelkleurige batik, *nagasatala* die van een gebatikte *saroeng* met gebloemd hoofd.

Het Maleische *poetjoek-rebong* voor *toempal* is ook op Java gebruikelijk. Daarentegen heet dit motif, dat op Java meer dan op Sumatra aangewend wordt, in Siloengkang *poetjoek djawa*.

Gringsing is de naam van een zeer bekend Javaansch batikpatroon, dat als reeds gezegd, het eerste in de Middel-Javaansche literatuur vermeld wordt en herhaaldelijk als oer-Javaansch genoemd is.

Ditzelfde patroon komt bij de Maleiers als *gerinping* voor. Hierbij werden evenals op Java *wajang*-figuren ingevoerd en dit aangevulde patroon heet als op Java *geringsing wajang* en dit is te opmerkelijker, omdat *wajang* bij de Maleiers *bajang* heet.

ARNHEM

Pension „PARKOORD”

APELDOORNSCHESTRAAT 14

ARNHEM

TELEFOON 2620

Prachtige zonnige Kamers op 1sten stand

Badkamer aanwezig

Prijs: f 4.— tot f 6.— per dag

In Zomer en Winter het aanbevolen adres

MODEMAGAZIJNEN

H. HENDRIKSEN

HOFLEVERANCIER

ARNHEM

A.I.C.

De A.I.C. belast zich met de uitvoering van elektrische sterk- en zwakstroominstallatiën.

De A.I.C. zorgt voor complete sanitaire inrichtingen en warmwatervoorzieningen.

De A.I.C. heeft een ruime sortering elektrische-, gas- en sanitaire artikelen.

De A.I.C. geeft gratis deskundige adviezen en maakt plannen en begrotingen kosteloos.

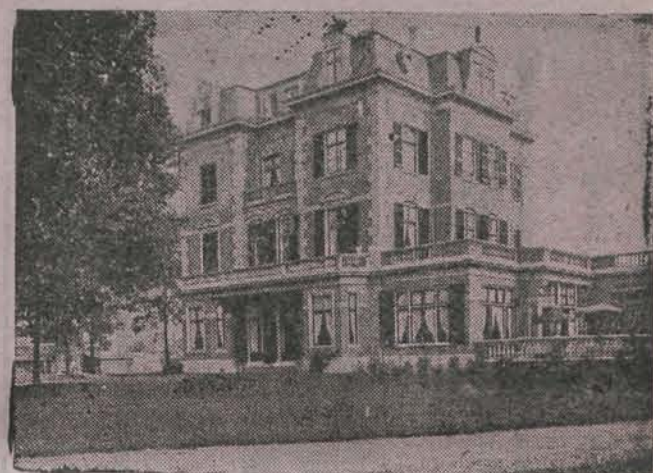
De A.I.C. is het beste, meest vertrouwde en goedkoopste adres.

Wendt U daarom tot de 5553

N.V. Algem. Installatie Compagnie

Koningstraat 48 - Arnhem - Tel. 404

Aanbevolen adres door vele Indische families.

HERSTELLINGSOORD

„HUIZE MARIA EMALIA DORREPAAL”

gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving, met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatrieerenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven.

BILLIJKE PRIJZEN. VRAAGT PROSPECTUS.

Jac. Schijff, Tandarts

Stadhoudersplein 102 - Den Haag

Telefoon 33877

SPREEKUR: 5476

6.30-8 en volgens afspraak

HOTEL - RUBRIEK

'S-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“, Bankapl. 2, Den Haag, Tel. 54148. Centr. verw. Warm- & koud water op de logeerk

Hotel Rest. „DUINOORD“ Sweelinckplein Spec. bezocht d. Ind. Fam. 5020 OOSTERWIJK & V. D. LINDEN

Hotel „Promenade“, Oude Schev. weg 21, Tel. 50454 Prachtige ligging. Matige prijzen. 5085

PENSION DAMES STRIKWERDA

JOHAN VAN OLDENBARNEVELDLAAN 76, hoek Frankenslag, bij Scheveningscheweg en -Boschjes. Tramlijnen 1, 8, 14. Tel. 50949.

RENKUM

TEHUIS VOOR KINDEREN

„BOSCH EN HEIDE“ RENKUM bij Arnhem, NIEUWEWEG 3, TEL. 477. Uitst. tehuis voor Kinderen van IND. FAMILIES of Kinderen wier Ouders anders BUITENSL. vertoeven.

ROTTERDAM

HUIZE „RUSTOORD“

RUSTHUIS voor Hulpbehoevenden, Herstellenden, en Ouden van Dagen, Zuster D. KERSLOOT, (Ged. Verpleegst.) ESSCHENLAAN 86 - ROTTERDAM - TELEFOON 51858

MAISON VATEL

58 ZOUTMANSTRAAT 58 DEN HAAG :: TELEFOON No. 30266

FIJNE VLEESCHWAREN - DELICATESSEN COMESTIBLES

Gelegenheid tot lunchen en dineeren — Uitgebreide à la carte-kaart — Diners aan huis f0.90, f1.—, f1.20 en hooger. ONZE

INDISCHE RIJSTTAFEL

WAS IN KORTEN TIJD REEDS OVERBEKEND MEN ROEMT ONS ALS „DE BESTE“ Aan huis bezorgd zonder verhooging Vraagt prijscourant! 5543

Neem in
GAZELLE

Jevoelt niet
dat je rijdt

PRIJZEN VANAF F 72.-

GAZELLE-RIJWIELMAGAZIJN M. A. KUIPER
voorheen VROLIJK

ZOUTMANSTR. 10a DEN HAAG TEL. 34725
AANBEVOLEN ADRES VAN „OOST EN WEST“

Wij leveren ook op termijnbetaling

Wij belasten ons met de verzending naar Indië

HOTEL „DE TWEE STEDEN“ RESTAURANT „DE TWEE STEDEN“

Buitenhof

Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062

's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD

SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT ROEMEENSCH ORKEST

UITSTEKENDE KEUKEN GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Maar, vermeldt Klinkert, dit zijn gebatikte, zijden kleedjes en dit is weer voor het ander patroon on-Javaansch.

De Maleiers noemen dit patroon ook *geroengsing*, een naam, die evenals de bovengenoemde met uitzondering van *geringsing* en *poetjoek reboeng* bij Jasper, in zijn batik-monographie, niet voorkomt. In ieder geval wijst het *geringsing wajang* op de sterke wisselwerking, die tusschen Javanen en Maleiers bestaan heeft.

Over het Maleische batikken zelf is weinig bekend. Het voorkomen van wasdrukstempels in Atjeh is het bewijs, dat daar vroeger ook gebatik is. Zonder dat is een drukken mel was een onmogelijkheid!

Beslissend vooral is de korte vermelding van Praetorius in de „Indische Bij“ in 1843 over Palembang. „Zoo zijn er ook vrouwen, welke *Batiek* of andere kleedjes van Java hetzij verfraaien of verstellen; enige weinigen maken zelfs *Batiek*.” Uit het laatste zinnetje kan men gevoelig opmaken, dat toen reeds de aloude kunst bijna afgestorven was.

Het „hetzij verfraaien of herstellen” komt eveneens op Java voor, is óók batikken. Want om het verkleurde doek weer te verven is het noodig, dat alle vroegere wasteekeningen herhaald worden.

En Dr. Hagen, de vroegere directeur van het Museum voor Volkenkunde te Frankfurt, was jaren later zoo gelukkig een collectie oude batiks van Palembang te koop, die ongetwijfeld gebatik zijn, in kleur en ornament belangrijk van de Javaansche verschillen. Tot mijn leedwezen was het mij niet mogelijk stalen van dit hoogst belangrijk werk in mijn batikboek te brengen, daar de in het Museum gemaakte foto's niet bruikbaar bleken. Sinds 1916 woont in Palembang een vroegere assistente van het Rotterdamsche Museum en deze is het tot nog toe niet gelukt een enkel ex. op te sporen. De eenige overblijfselen berusten dus in Frankfurt.

Maar al is het batikken op Sumatra vermoedelijk totaal uitgestorven — tenzij een toevalsvondst als op Celebes het tegendeel bewijst — zoo is evenals op ander taalgebied waar te nemen, dat belangrijke verschijningen kunnen verdwijnen en dat toch jaren daarna fragmenten in de volkstaal als survivals blijven leven.

Tot zoover mijn voordracht!

Doch juist, toen ik uit Elberfeld vertrok, ontving ik h. l. bekende en zoo mooie tijdschrift „Ned-Indië Oud en Nieuw”, met het interessante opstel van den Heer Goslings over het batikken in Djambi, een kleine industrie, die zelfs voor export naar het Djambi'sche binnenland werkt.

De zoozeer door mij gewenschte toevalsvondst op Sumatra is dus plotseling werkelijkheid geworden, eenvoudig, omdat de heer Tassilo Adam in de doesoen Tengah zijn oogen openhield en niet, als gewoonlijk, nonchalant voorbijliep. Met de vondst van de Celebes-batik in Galoempang wordt dus mijn zoo fel bestreden hypothese eener Indonesische batiktechniek werkelijkheid.

Maar deze Djambi-vondst zou, ondanks de ontdekking door den Heer Adam, onbekend gebleven zijn, indien niet de heer Goslings toevallig van hem over het uitgebrachte rapport gehoord had, dat sinds 1921 zachtens in Batavia sluimerde en zonder de activiteit van den Amsterdamschen conservator reddeloos verloren gegaan was. „Doux pays” zou de Fransman zeggen!

In het Koloniaal Instituut vond ik onder de opgestelde dia-positieven een voor Galoempang zeer belangrijke toevoeging.

Hier is een Hoofd uit G. met zijn familie afgebeeld en deze draagt een tweemaal om het hoofd gedraaiden hoofddoek in worstvorm en op regelmatige afstanden wordt telkens het gebatikte deel zichtbaar. Maar het baadje, dat dit Hoofd draagt, lijkt mij eveneens gebatik te zijn. De badjoe's, die de beide vrouwen dragen, zijn deels geborduurd of met schelpjes bewerkt. Daarentegen is het eerstgenoemde kleedingstuk op andere wijze vervaardigd. Nergens kan men eenig relief bemerken. Katoendruk is het ook niet, want het bijna weelderige ornament is te groot van kompositie voor de in Indië gebruikelijke katoendruk.

Wat nu in de voordracht over Maleische woorden met betrekking tot de batiktechniek gezegd is, berust als vermeld op Klinkert, het eenige Mal. woordenboek, dat ik in mijn handbibliotheek ter beschikking heb.

Eerst nu in de Koloniale Bibliotheek was ik in de gelegenheid de andere Mal. woordenboeken te raad-

plegen, voor zoover zij met Latijnsche letters gedrukt zijn. Het zijn A. H. L. Badings, Mal. W. 1919; Prof. Bezemer, Mal. Woordenboek 1921; Prof. Dr. Ph. S. v. Ronkel, Mal. W. 1926. Badings en Prof. v. Ronkel vermelden het woord *batik* in de betekenis, echter zonder de bijvoeging Jav. Dijn, in vertaling gebloemd komt hier niet voor.

Ik vestig echter tevens de aandacht op het woord *kembangan*, dat in de Vorstenlanden voor bepaalde borst- en hoofddoeken gebruikt wordt, die de feest- en bruiloftskleding behooren. Deze doeken — zonder enig ornament — bestaan eenvoudig uit twee of drie kleurstemmingen, zoodat de naam *kembangan* — gebloemd — zeer twijfelachtig wordt.

Hier helpt Klinkert weer. Bij hem heet *kembangan* de an het openen van iets, dat gesloten is of dat meel zich gesloten denkt. Ook Prof. Bezemer vermeldt *kembang* — I. ontloken, ontplooid, II. bloem. En als men denkt aan de vervaardiging deze doeken, die voor het verven saangeregen en gevouwen worden en na het verven *geopend*, dan is deze Vorstenlandsche benaming blijkbaar van Maleischen oorsprong.

Tjanting komt bij allen ook als waterscheppert en wasteekeninstrument voor.

Werna plangi is niet te vinden, evenals *damp tiris*, *panoes pantja* en *nagasatata*. *Warna* heet Badings en Prof. v. Ronkel kleuren, *warna* — veer d'kleurig. Daarentegen *geringsing* en *geroengsing* ontbreken geheel en al als naam voor het aloude geschubde batikpatroon. Integendeel, bij Prof. v. Ronkel en Badings beteekent 't het zich vertrekken; z van den mond of gelaat.

Toch kan Klinkert 't bij het juiste eind hebben. In „Heilige Weefsels op Lombok door H. Damsté”, Tijdschr. Bat. Gen. LXIII, 1923 wordt op blz. 180 *giringsing-weefsels* voor Tenganan zwart, groezelig wit en donkerrood genoemd, soms *wajang-figures* of *plekken* vertoont.

Hun vervaardiging geschiedde oudtijds in het heim door geheel naakte weefsters, naar het hee Deze *giringsing*-weefsels worden voor allerlei gische doeleinden gebruikt. Vooral bij kinderen die in de *Woekoe Wajang* geboren worden, is *giringsing wajang gedogan* zeer waarschijnlijk.

Met doorgesneden schering — het schijnen de doorlopende weefsels te zijn — als *giringsing wajang lembaran*, worden zij door mannen in geschoon de *woekoe* gedragen. Liederen van Batoer (Bang en droegen ze ook in den oorlog om hun middel en de zoo zij er de noodige *peripih* in bergen, was leven best verzekerd!

Verder was die *geringsing* ook een beveiligingsmiddel voor mannen, waarvan de oudere en jongere broeder waren gestorven, *anak sanan emple* en (zie v. d. Tuuk's wb. III, 21). Zoo zij niet zoon *berhe ringsing* om hun middel droegen, zou een vroeger en min-schoone dood hun deel worden (*salah palle* k zij zouden door den bliksem getroffen worden. Over daarmede schande brengen over hun vader en familie, met als gevolg certijds leegschudding en slavernij. Het bewuste patroon blijkt dus ook buiten Java van bijzondere beteekenis te zijn.

Den Haag (tijdelijk), Januari 1928.

Oude en nieuwe Indonesische kunst

(Voordracht van Mr. JAAP KUNST.)

Gisteravond hield de heer Mr. Jaap Kunst, onder de auspiciën van de afd. Groningen der vereniging „Oost en West”, een voordracht met lichtbeelden over oude en nieuwe Indonesische kunst, in commissiezaal van „De Harmonie”.

De voorzitter, jhr. mr. W. W. Feith, sprak kort openingswoord, waarin spr. de vrij talrijke aanwezigen welkom heette, en mr. Kunst vervolgens inleidde, er allereerst op wijzende, dat hij Kunst een oud stadgenoot is, die de volgende week weer naar Indië zal terugkeeren. De heer Kunst is in ons land en in Indië dikwijls en met succes opgetreden, met voordrachten over Volksdanc en besteedt nu — referendaris aan het departement van Gouvernementsbedrijven zijnde — vrijen tijd, in samenwerking met mevrouw Kunst aan een diepgaande studie over de Indonesische muziek. Spr. verwees daarbij naar de studie „Toonkunst op Bali”, in 1925 verschenen en

1) Overgenomen uit het „Nieuwsblad van het Noorden”, dd. 10 Januari.

STAALWAREN - TAFELZILVER - PORTRETLIJSTEN
BLOEMPOTTEN - ROOKTAFELS - KOPERWERK
J. A. SCHLETTE - DEN HAAG
WILLEM DE ZWIJGERLAAN 50
 TELEFOON 50888 :: POSTGIRO 43903
SLIJPERIJ - REPARATIE-INRICHTING
EMBALLAGE VOOR VERZENDING VRIJ

G. J. R. v. d. GAAG & ZOON
 GROENMARKT 27
 TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
 DROGERIJEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDEN BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

**NEDERLANDSCHE
 HANDEL-MAATSCHAPPIJ
 AMSTERDAM**

Gestort Kapitaal 1 80.000.000.—
 Statuta're Reserve 40.000.000.—
 Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
 Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
 Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.
 In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
 ferten. — Incasseringen en Financieringen. — Schrif-
 telijke en Telegrafische Credieten. — Reisediëtbriefven.
 — Deposito's. — Rekeningen-Courant — Aan- en Ver-
 koop van Effecten. — Administratie van Vermogens. —
 Open en Gesloten Bewaarneming.

SAFE-DEPOSIT — KOFFERKLUIS
 Inrichting tot het plaatsen van brandkasten. Speciale
 gelegenheid tot het huren van afzonderlijke kluisen
 voor groote administraties.

P. J. VAN DEN BERG & Co.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN
 Anna-Pauwlownastr. 87 - Den Haag - Tel. 12625
 OUD-MAKELAARS TE SOERABAYA

ALLE BANKZAKEN

DOOR LANGJARIG VERBLIJF IN INDIË EN
 SPECIALE CONNECTIES ZIJN WIJ IN STAAT
 INLICHTINGEN EN VOORLICHTING TE GEVEN
 IN INDISCHE CULTURES EN ZAKEN.

RADIOKOERSEN VAN 1.30 TOT 3 UUR
 worden ook op telefon. aanvraag gaarne verstrekt.

DE BAS & Co., Bankiers
 HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
 Belasten zich met alle Bankzaken
Safe-Inrichting

Haagsch Advies- en Informatiebureau

voor Verzekeringen op elk gebied.
 TH. SCHWENCKESTRAAT 35 (bij de Galerij)
 Tel. No. 35797 Inlichtingen en raad kosteloos
 AANBEVOLEN DOOR OOST EN WEST

JAN MESKER & Co.
 PRINS HENDRIKSTRAAT 44-50
 DEN HAAG

COMPLETE MEUBILEERING

IN MODERNE EN ANTIEKE STIJLEN

VRAAGT GRATIS ONZE UITGEBR. CATALOGUS
 BILLIJKE PRIJZEN :: BILLIJKE PRIJZEN

Tari Bari

De Sigaret met geprepareerd riet-mondstuk

Verkrijgbaar bij alle goede Winkeliers

H.H. Secretarissen der afdelingen worden er nog-
 maals beleedelijk aan herinnerd,
 dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds
 namen voorkomen van personen, die in aanmerking
 komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te
 worden aangezocht.

lijk woord van dank en wenschte hem een voor-
 spoedige reis, de hoop uitsprekende, dat mr. Kunst
 in Indië teruggekomen, op den ingeslagen weg zou
 voortgaan. (applaus).
 Velen namen daarna nog persoonlijk afscheid
 van den heer Kunst.

Van Week tot Week.

Dinsdag 10 tot Maandag 16 Januari.

DE STAATSINRICHTING VAN NED.-INDIË. De be-
 sturen van de Nationale Unie en van „Oost en
 West” zullen in verband met de voorgestelde wijzi-
 ging van de Staatsinrichting van Nederl.-Indië, op
 Woensdag 25 dezer, des avonds ten 8 ure in de
 „Twee Steden”, Buitenhof, Den Haag, een openbare
 bijeenkomst beleggen. Als sprekers zullen optreden
 de H.H. Jhr. Mr. Boreel van Hogelanden, Prof. Dr.
 C. Gerretson en Prof. Mr. J. Eigeman.

Deze bijeenkomst heeft ten doel de staatsrecht-
 lijke verhouding aan te toonen, welke thans in de
 verhouding van het Moederland tot Oost-Indië be-
 staat, en te trachten, buiten alle partij-politiek om,
 dit vraagstuk als een algemeen Nederlandsch be-
 lang onder de oogen te zien.

Voor het bijwonen dezer lezing zullen onzen
 leden te 's-Gravenhage toegangskarten toegezon-
 den worden.

Indisch Genootschap. Vrijdag den 20en Jan. zal de
 heer A. J. Lievegoed in het Indisch Genoot-
 schap te 's-Gravenhage eene voordracht hou-
 den over het onderwerp: Het sentiment in de
 koloniale politiek.

Dr. A. van Dorsten †. Te 's-Gravenhage is, op den
 leeftijd van 64 jaar, overleden dr. A. van Dor-
 sten, oud-officier van gezondheid van het O.-I.
 leger en oud-inspecteur van den Burgerl.
 Geneesk. Dienst in Oost-Java. De overledene
 was ridder van de Oranje-Nassau-orde.

Een blijk van trouw aan het Nederlandsch gezag.
 Aneta seint d.d. 14 dezer uit Semarang: 1)

Op initiatief van den regent is het feit her-
 dacht dat Nederlandsch Bestuur gedurende
 250 jaar reentstreeks over deze gewesten ge-
 voerd is. De resident hield een rede in de Ka-
 boepaten (regentswoning) en wees op het
 heugelijke feit, dat de gedachte tot deze vier-
 ring uitgegaan was van de Indische bestuurs-
 zijde. De regent vertolkte de verknochtheid
 van de loyale inlandsche bevolking en bracht
 drie hoera's op H.M. de Koningin uit.

Ned.-Indië op de Olympiade niet vertegenwoordigd?
 Aneta seint uit Batavia, dat het Indische Co-
 mité voor de Olympische Spelen heeft afge-
 zien van het zenden van een Indische ploeg.

R. MacLeod †. Te Velp is overleden de heer R.
 MacLeod, gepens. majoor van het O.-I. leger.

Voordracht-Fokker. Voor een bijeenkomst, te hou-
 den vanwege het comité Vliegtocht Nederland-
 Indië, op Woensdag 18 dezer te Rotterdam zal
 de heer A. H. G. Fokker als spreker optreden
 met het onderwerp: „De civiele luchtvaart in
 verband met het luchtverkeer naar en in
 Ned.-Indië”.

Onderscheiding majoor Behrens. Batavia, 14 Jan.
 (Aneta). Generaal Lasonder heeft tijdens een
 groote parade de eeresabel uitgereikt aan
 majoor Behrens.

H. E. Steinmetz †. Te 's-Gravenhage is, op den
 leeftijd van 77 jaar, overleden de heer H. E.
 Steinmetz, oud-resident op Java, ridder in de
 Orde van den Nederl. Leeuw.

A. H. G. Blokzeijl †. In den ouderdom van 92 jaar
 is te 's-Gravenhage overleden de heer A. H. G.
 Blokzeijl, oud-resident van Riouw en Onderh.

Dr. J. G. van Deventer †. Te 's-Gravenhage is, op
 den leeftijd van 73 jaar, overleden dr. J. G.
 van Deventer, oud-directeur van het Gymn.
 Willem III te Batavia.
 Willem III te Batavia, officier in de Orde van
 Oranje-Nassau.

De Indonesische studenten. De Haagsche rechtbank
 heeft in de zaak van de Indonesische studen-
 ten, die zijn aangehouden als verdacht van op-
 ruiging, den termijn van gevangenhouding we-
 derom met 30 dagen verlengd.

1) De tekst van dit en volgende Aneta-telegrammen
 is ontleend aan het „Vaderl.”.

Hindoe-Javaansche muziek-instrumenten”, van
 de hand van mr. Kunst verschenen.
 Hierna verkreeg mr. Jaap Kunst het woord, die
 in de eerste plaats uiting gaf aan zijn wens om
 de oud-Groninger in de gelegenheid te stellen te
 zijn, in Groningen een voordracht te houden over
 een vreemde toonkunst, waarover het niet vol-
 loende is zijn waardeering te toonen, door er in
 or bepaalde termen over te aesthetiseeren, doch die een
 grondige studie, ten volle verdient.

Spr. wees er op, hoe de werkelijke oprechte be-
 angstelling voor de Indonesische cultuur en de
 waardeering voor hare uitingen, met name wajang,
 dans, litteratuur, houtsnij-, smeed- batik- en weel-
 kunst, voor zoover Nederland betreft, eigenlijk pas
 aan de laatste 30 of 40 jaren dateert, maar dat de
 belangstelling voor de muziek nog weer jonger is.
 In het is volgens spr. geen wonder, dat men tot
 naar het laatst den weg vond. Immers zij is de
 meest onstoffelijke van alle kunsten, zij is de
 gunstigste en meest eigen uiting van een volk en
 daarvoor is er voor iemand van een ander ras en
 van andere cultuur zeer moeilijk, in door te
 dringen.

Spr. trok dan een vergelijking tusschen de Ma-
 eische muziek en die van Europa en bepaalde het
 standpunt, dat een Westerling gewoonlijk inneemt
 in dat hetwelk hij behoorde in te nemen tegen-
 over die, hem aanvankelijk zoo vreemde Ooster-
 landsche muziekwereld. Het is niet voldoende zijn
 het aloude waardeering te toonen voor een vreemde toon-
 kunst door er in vage termen over te aesthetisee-
 ren; zij wil grondig bestudeerd worden en ver-
 dient dat ten volle.

In aansluiting hierbij, raakte spr. enkele veelom-
 vattende algemeene onderwerpen aan, als tonali-
 teit, melodiek, harmoniek, rhythmiek en toonstel-
 lingen, zonder daar uiteraard diep op in te kunnen
 omd, daan. Daarop vertelde hij zijn auditorium een en
 ander over den Vorstenlandschen gamelan: diens
 samenstelling werd besproken en de functie van
 de verschillende instrumenten in het ensemble
 uiteengezegt.

Vervolgens vonden een paar bijzondere orkest-
 soorten, de verschillende compositie-vormen en
 enkele notatiesystemen een korte behandeling.
 Na Midden-Java de Oostelijke residenties, de
 Soendalanden, en iets van Bali. Telkens leidde een
 schoone landschapsfoto het te behandelen gebied
 (Bang en af en toe werd bij het geprojecteerde orkest
 een desbetreffende phonogram ten gehore ge-
 bracht.

De Soendische muziek blijkt, vergeleken bij de
 hoogontwikkelde Vorstenlandsche toonkunst, zich
 ere en nog in een veelzins primitief stadium te bevinden:
 nan enkele ensembles zijn klein en bamboe-instrumenten
 et zoo'n overheerschen nog. Maar juist daarom, meende
 een vroeger spr. was die West-Javaansche toonkunst een na-
 salah pathere kennisgeving overwaard.

Over de Balische toonkunst werd, bij gebrek aan
 tijd, niet veel verteld, maar des te meer getoond.
 Sultengewoon fraai versierde gamelaninstrumen-
 ten, omvangrijke orkesten, een enkele paradijs-
 ichtige landschapsfoto, vermochten een sterken
 ndruk te geven van het nog ongerepte natuur- en
 cultuurschoon van dit, tot voor kort nog weinig
 loor vreemde invloeden beroerde, Hindoe-eiland
 n zijn prachtlievende en begaafde bewoners.

Na de pauze was het verleden, en wel de Hindoe-
 Javaansche periode, onderwerp van bespreking.
 spr. zeide zijn voordracht opzettelijk niet chrono-
 logisch te hebben gehouden, omdat hij zijn hoor-
 ders liever eerst met de huidige instrumentale
 vormen bekend wilde maken, voor hij hun de, voor
 en onvoorbereid oog wel eens moeilijk te interpre-
 teeren, Hindoe-Javaansche tempelreliëfinstrumen-
 ten voorzette. Een beknopt overzicht van de ge-
 schiedenis van Java gedurende dat meer dan

1000-jarige tijdvak, leidde de bespreking van deze
 kunstvergroep projecties in. De Hindoe-Jav. cultuur heeft
 de, dat zich allengs van vrij zuiver Hindoeïstisch tot een
 igende steeds sterker gejavaneiseerd type veranderd en het
 heer Kunst meerendeel der op de reliëfs afgebeelde speeltuigen
 met suagaat op Achter-Indisch en Zuid-Chineesche instru-
 Volksdanstvormen terug. Aan het slot van zijn voor-
 dracht gekomen, liet spr. nog een paar zeer
 schoone opnamen van Vorstenlandsche gamelan-
 composities hooren: één in pélog, en één in slendro
 ndonesische eindigde met de hoop uit te spreken, dat het
 de studiemocht zijn gelukt, zijn auditorium te ove-
 tuigen van de schoonheid en de cultuur-histori-
 sche belangrijkheid van de Indonesische toonkunst.
 De voorzitter bracht den heer Kunst een harte-

HAARLEM

N.V. v. BASTEN's Woninginrichting

WAGENWEG 102 :: HAARLEM
t.o. de Hazepaterslaan, Tel. 11159

Complete installatiën worden tevoren volledig begroot en opgegeven.

Al onze Meubelen, Tapijten, Stoffen, enz., worden onder schriftelijke garantie verkocht. Levering geschiedt franco door het geheele land, met eigen auto's.

Alle artikelen in onze Showrooms zijn geprijsd, zoodat iedere Cliënt zelf de prijzen kan zien.

AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

VERZEKERT UW RIJWIEL

bij de

's-Gravenhaagsche Rijwielverz.-Mij.

Conradkade 56

Den Haag

Premie 3 pCt. der waarde

(Minimum f 3.—)

Aanbevolen voor Leden van „Oost en West” en Repatrieerenden - Tel. 34485

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums

ook gebouwd voor de Tropen.

VRAAGT OFFERTE

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTR. 3. Tel. 1562. NIJMEGEN

WASCHCOMPRESSOR

Het Waschapparaat

„LIESE”

werkt met zuig- en perslucht en is gemakkelijk te hanteeren; iedere wasch in 5 min. schoon, zonder borstel of waschbord; vervangt de machine; het voordeeligste voor de Tropen; geen slijtage en geen reparatie. Wordt geleverd door

Deutsch-Holländischer Export

Inh. A. FRIELING

DEN HAAG

Schalkburgerstraat 381

OPTICIEN - C. A. VAN MONSJOU
VALKENBOSCHPLEIN 19 - TEL. 32167 - DEN HAAG

I BESCHERMT UW OOGEN MET

ZEISS-PUNKTALGLAZEN

AMERICAN HOTEL - AMSTERDAM

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Modernste Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Intero. 4737 Code 5th Edition A. B. C.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Dr. G. P. Rouffaer.

Door een hem zielverwant, begrijpend vriend zijn in het vorige „Koloniaal Weekblad” zeer gevoelige woorden gewijd aan de nagedachtenis van dezen ontslapene, bij een goed gelijkend portret, dat ons dezen fijnen denker weergeeft, zoodat hij gewoon was zich van ganscher harte te verdiepen in de studie der vele hem omringende Loeken en paperassen, zijne onafscheidelijke, trouwe troosters voor zooveel, dat hij, om gezondheidsredenen, in dit leven heeft moeten missen.

Dit zijn stoffelijk kleed is j.l. Donderdagmorgen volgens zijn verlangen, op het protestantsche kerkhof te Diepenveen, bij Deventer, aan den schoot der aarde toevertrouwd, zonder dat er bij de groeve gesproken werd. Toch zijn velen van heinde en verre er heen gereisd om hem de laatste eer te bewijzen en getuigen bloemen van de groote waardeering en genegenheid hem toegedragen.

Zooda als de dagbladen vermeldden, was er onder de kranen ook een van den Raad van Beheer van „Boeatan”, uit dankbare herinnering aan het feit, dat de heer Rouffaer onder de oprichters dezer instelling heeft behoord, de functie van secretaris van den Raad van Beheer, voor bijna 25 jaren geleden, het eerst heeft vervuld, met de grootste toewijding, uit op kennis en liefde gegronde overtuiging van de groote waarde der Indonesische kunstnijverheid.

Later zal nog wel uitvoerig teruggekomen worden op zijne groote verdiensten, ook in dit opzicht, maar toch kunnen wij niet nalaten, juist op deze plaats thans te herinneren aan zijn opwekkend, bezielend voorbeeld, toen reeds, in den tijd, dat nog maar zeer weinige Nederlanders iets afwisten van, laat staan voelden voor de verschillende kunst-uitingen der onderscheiden Archipel-bewoners. Rouffaer was de ziel der tentoonstellingen van Indonesische klein-kunst, welke gehouden werden, onder leiding van de „Commissie voor Kunstnijverheid en Huisvlijt” der Vereniging „Oost en West” — waaruit later „Boeatan” geboren is — in de toenmalige, zeer bescheiden localiteit der vereniging, Heerengracht 4 te 's-Gravenhage, de eerste betreffende de groepen: I. Wapens — waaronder bijzonder fraaie uit de collectie van wijlen Koning Willem III — en II. Bewerkt Metaal. Voor de exposities, in de daaropvolgende jaren met toenemend succes voortgezet, in de daartoe door H. M. de Koningin ter beschikking gestelde „Gothische Zaal”, n.l.: die van Vlechtwerk en daarna van Weefsels en Weefsel-versiering, schreef hij — in samenwerking met den toen in Leiden wonenden heer J. A. Loebér Jr. — de uitvoerige, zeer zorgvuldig samengestelde catalogi, welke door vakkundigen nog altijd worden geraadpleegd.

Levendig staat hij ons nog voor den geest, zooda als hij toen in enthousiaste bedrijvigheid daar maandenlang bezig was, telkens zijn warme bewondering in opgewonden loftuigen uitend of geduldig en tactvol trachtend van enkele, mogelijk deskundige tentoonstellingbezoekers waardevolle bijzonderheden omtrent het een of ander te weten te komen, en, zoo hem dit een enkelen keer mocht gelukken, het vernomene met grote nauwgezetheid te noteeren, opdat het hem bij zijne diepgaande studies, ook op dit gebied, zou kunnen dienen.

Zoo is de kern gevormd van de zeldzaam fraaie verzameling, welke hij, nog tijdens zijn leven, aan het „Volkenkundig Museum” te Rotterdam ten geschenke gaf, wetend, dat ze daar zorgvuldig geborgen zou zijn en tot haar recht komen. Verscheiden stukken daarvan werden aangekondigd en door hem met vereering beschreven in net prachtwerk, aan de Batikkunst gewijd, dat hij in samenwerking met Dr. Juyrboll heeft samengesteld.

Hiermede alleen reeds heeft hij zich een blijvende eerezuil gesticht.

Door allen, die voelen voor de Indonesische kunstnijverheid, zoowel onder Westerlingen als Oosterschen, zal de naam Rouffaer altijd in dankbare herinnering gehouden worden.

Moge zijn opwekkend voorbeeld in deze ook bezielend en aanmoedigend op het nageslacht, hier en in Indië, blijven werken.

Verloting „Boeatan”.

Hetgeen dezer dagen in de dagbladpers vermeld werd omtrent de Loterij, welke door „Boeatan” georganiseerd is tot dekking van de verbouwingen

C. J. L. VERMEULEN'S VERGROOTINGEN

NAAR OUDE FOTO'S - 1e KLAS UITVOERING
ZEER BILL. PRIJZEN - VELE RELAT. IN INDIE

TOUSSAINTKADE 20 :: DEN HAAG

kosten der Toonkamers van Ind. Kunstnijverheid Heulstraat 19, Den Haag, willen wij voor belangstellende lezers van „Het Koloniaal Weekblad” hier doen volgen:

„Aangezien nog slechts ongeveer de helft der zesduizend loten van Boeatan vóór het einde van 1927 geplaatst waren, heeft de Raad van Beheer van H.M. de Koningin vergunning gekregen, de trekking tot uiterlijk 30 September 1928 uit te stellen; dit ook met het oog op het begin Augustus a.s. te herdenken 25-jarig bestaan dezer zoo nuttige instelling tot bevordering der kennis en verspreiding van de Indonesische kunstnijverheid.”

Onder onze lezers zijn zeker ook vele belanghebbers, die reeds een of meer loten hebben genomen en natuurlijk hoopten op een mooien prijs. Mochten zij een weinig teleurgesteld zijn, door deze noodzakelijke verlenging van den trekkingstermijn, zoo zullen zij zich daarover zeker het best en het doelmatigst heenhelpen, door welwillend een handje te helpen met het aan den man (of vrouw) brengen der nog overige loten, welke à f 1.— in Heulstraat 19 alle werkdagen tusschen 10—6 uur te krijgen zijn; want zoodra de voorraad uitgeput is wordt met de trekking begonnen.

Zegt dit voort!

Mooi en praktisch.

De woorden mooi en praktisch moeten elkander dekken bij ieder gebruiksvoorwerp, wil het op den naam van Kunstnijverheid aanspraak kunnen maken en dit is zeker het geval bij een kalender, tegelijk vloeiblad, door de firma T. C. B. ten Hagel alhier vervaardigd en aan hare cliënten als geschenk aangeboden. Voorzeker een goed reclame-middel voor deze drukkerij, daar er ten duidelijkste uit blijkt, dat haar werk aan de hoogste eischen voldoet. Dit zeer praktisch ingericht gebruiksartikel munt uit zoowel door fijnheid van kleur en tekening (ontwerp N. Bonet), als door keurige afwerking, een sieraad voor iedere schrijftafel.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Rusland en de andere Rijken.

De revolutie heeft de ruïne in Rusland voltooid en dáárvan leeft zij. Nu moet ook de revolutie bewijzen, dat de ruïne geen ruïne is, maar het begin van een nieuw tijdperk. Hoe kan evenwel de ineens storting van het Rijk en van de Russische macht leiden tot een roemrijke en gelukkige gebeurtenis voor de Russen? Wanneer Rusland aantoot, — aldus het antwoord van Gugl. Ferrero in de Deli Crt. (16/12) —, dat tegelijk met het Russische Rijk ook de andere Rijken gevallen zijn, dat met de Russische ramp de crisis van elk Europeesch imperialisme gekomen is, en dat wij een tijdperk ingaan waarin geene onderworpen volken meer bestaan, indien de wereld valt in een aantal Staten, die alle onafhankelijk alle vrij, alle gelijk zijn. Dat is de oorzaak, waarom het bolsjewistische Rusland op eens werd bezielde met zulk een heilig vuur, om de Aziatische volken te bevrijden, en waarom het overal, waar het maar kan, de grondslagen van de Engelsche overheerschings ondergraaft. Een ramp, welke het Engelsche Rijk zou treffen, zou de zoetste troost wezen voor den Russischen trots, waaraan de vernederingen en teleurstellingen van den oorlog en van de revolutie knagen. Het lot der beide op elkaar nijdijverige Rijken schijnt door een geheimzinnig noodlot aan elkaar gebonden te wezen. Toen zij beide nog machtig waren, hielpen zij elkaar wederkeerig indirect, ofschoon zij elkaar bestreden; nu, terwijl een van de twee gevallen is, sleept het ene Rijk het andere langzamerhand naar zijn verderf. Of dezen grond lijkt het weinig waarschijnlijk, dat Engeland en de andere Europeesche landen met de middelen der diplomatie in staat zouden wezen Rusland af te brengen van zijn actie in Azië. Om dit doel te bereiken, zou een oorlog noodig wezen. Maar wie in Europa kan thans er aan denken tegen Rusland, hoe zwak het ook wezen moge, oorlog te voeren?

In dit verband valt de aandacht op het Soer. Hb. (5/12, 2de bl. „Wetgeving tegen het communisme” uitgaande van de „International Association

OVER-ALL :- LAKKEN :-
VERNISSSEN

DEPOT VOOR DEN 'AAG 5483

G. J. VAN DER SEL :: DROGISTERIJ

COPERNICUSSTR. 221 - DEN 'AAG - TEL. 36299

Uitvoering en advies van Verf- en Schoonmaakwerk

Staatsbladen Ned.-Indië

1816 t.m. 1922

TER OVERNAME AANGEBODEN

Brieven onder No. 5554, aan het Bureau van dit Blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

against Communisme" te Gravenhage; 7/12 „Olie en de vesting Singapore", Z.; 9/12 „Het Abessinisch geval", Villanus; Consulaire misère, Z.), het Bat. Nwsbl. (12/12 „De Liga" te Brussel); De Sum. Post (12/12 „De roode Liga"; 14/12 „Deli en China") en De Loc. (5/12 „Ned.-Indië en Genève", Mr. Schricke in den Volksraad).

Om de Indische Staatsregeling.

De Loc. (5 t/m 10/12) bevat de M. v. A. der Regeering aan den Volksraad en de goed geargumenteerde zakelijke redevoeringen der tegenstanders van het Ontwerp. De meerderheid der voorstanders bepaalde zich hoofdzakelijk er toe de gevoelsargumenten naar voren te halen en de zakelijke argumenten der tegenstanders aan critiek te onderwerpen.

De heer Meyer Ranneft (B.B.) is een onvoorwaardelijk tegenstander van het ontwerp, dat z.i. strijdt tegen het continuïteitsbeginsel. Hij acht het regeeringsbeleid te persoonlijk en telkens wisselend met de persoonsbezetting van den Buitenzorgschen troon. Niet te betwisten valt, dat de laatste kwarteeuw nimmer zulk een sterke oppositie tegen een ontwerp onder de Europeanen heeft bestaan, terwijl het tevens een begrijpelijke reactie wekte aan Inlandsche zijde. Aanneming, zoowel als verwerping, zou bedenkelijke gevolgen meebrengen. De verandering van den regeeringsvorm in Ned.-Indië gaat ten koste van de Indische Nederlanders; vandaar het initiatief tot verzet van deze bevolkingsgroep, dat ten eerste kennelijk voortkomt uit groepsgevoel en ten tweede uit het gevoel dat de bovenbouw wankel is, zoodat de uitgroei van het Inlandsche element hunne verdringing zou beteekenen, of de ineensstorting van het geheele gebouw. Spr's meening is niet beïnvloed door de communistische onlusten. Hij waardeert de plichtsgetrouwe Inlanders sindsdien nog meer, doch de communistische aardbeving bracht het inzicht, dat het staatsgebouw zeer stevig moet zijn en dat de koloniale Nederlanders de leiding behooren te voeren. De Inlandsche meerderheid zou een wellwillendheid beteekenen, maar geenszins bevrediging brengen.

De heer Stokvis (I. S. D. P.) brengt hulde aan de Regeering voor de monumentale Memorie van Antwoord. Het Ontwerp zelf beteekent een achteruitgang, vergeleken met 1918. De oppositie tegen het Ontwerp is niet nieuw. Zij is alleen aangegrepen ter versterking van de reeds aangevangen campagne tegen den Landvoogd, welke campagne emaneert van den Ondernemersraad van prof. Treub. Het adres van den heer Brug c.s. gaat eveneens uit van het groot-kapitaal. De Europeesche samenleving is verwend, zij kreeg alles wat ze wenschte; ze is ook verwend door de volgzaam Inheemschen en zij wil van dat voorrecht geen afstand doen. Tot betrekkelijk kort geleden was Indië een groote sociëteit en de bevolking vormde de djongos. Dat is al veranderd, maar de Europeesche bevolking wil niet begrijpen, dat de Inheemsche bevolking bewuster is dan djongos uit een soos. Spr. is het eens met de M. v. A., dat de Ned. vertegenwoordiging in Nederland is en dat de koloniale groep in Indië die niet vertegenwoordigt. Spr. erkent, dat de koloniale samenleving in Indië noodzakelijk is, maar de leidende krachten in het Westersch grootbedrijf vertegenwoordigen niet de Ned. gedachte; die is dieper en groter en voortreffelijker. Spr. noemt mannen als Van Volenhoven, Snouck Hurgronje, Van Kol en Van Deventer. Spr. voelt zich Nederlander en drager van de Ned. gedachte, en hij en de zijnen kunnen zich beroepen op grooter Ned. figuren dan hier de leiding hebben.

De heer Djajadiningrat (Vrijz.) bestrijdt de meening, dat het voorstel voedsel zou geven aan het communisme en aan de non-co-operation-beweging. Integendeel, het voorstel biedt aan een invloedrijke groep van co-operators de gelegenheid tot ontplooiing. Er zijn thans verwachtingen gewekt, welke, indien zij onvervuld zouden blijven, teleurstelling veroorzaken zullen bij miljoenen.

De Java-Bode (12/12) wijst op de voortreffelijke rede van den heer Koesomo Joedo. Hij is vóór het ontwerp en niemand kan en mag dat beschouwen als ontrouw aan de beginselen van zijn partij, den P.E.B. „Als Inlander ben ik er voor", zeide deze spr. en hij zeker had dat niet nader toe te lichten. Maar ook als lid van den P.E.B. meent hij er voor te moeten zijn, op grond van het schoone devies: „Het aankweken van wederzijdsch vertrouwen en het gevoel van verantwoordelijkheid en saamhoo-

righeid onder alle bevolkingsgroepen, om te komen tot zelfbestuur, op breeden democratischen grondslag met behoud van den band met het moederland". Met groote belangstelling is deze spreker aangehoord om het gezag, dat zijn woord en meening zoo terecht genieten en omdat hij een der allerbesten onder de intellectueele Inheemschen is. Welddoend was de loyaliteit, welke in zijn woorden ontbrak, waarin ook elk agressief element ontbrak. Hij sprak het onomwonden uit te voelen „dat wij Nederland en de Nederlanders nog lang niet kunnen missen en ons belang brengt mede, dat zij hier blijven". In hem sprak de „gematigde nationalist". Teekenen van instemming met toon en karakter van het betoog klonken ook en vooral van Nederlanders. Met Inheemschen als de heer Koesomo Joedo — en er zijn er meer zoo — levert straks een Inlandsche meerderheid geen bezwaar meer.

Wij vestigen de aandacht op De Loc. (6/12 „Vóór de beslissing"; blz. 23 „National Indonesia", een vergadering der P.N.I. en P.S.I.; blz. 37 „Het dwaalspoor"; 9 en 10/12 „Om hoogen inzet", de Deli Crt. (17/12 „Het gist in Indië", prof. Treub) en het Soer. Hbl. (5 en 6/12 „Politieke praatjes", Z.).

Vorstenlandsche Zaken

Alle nationale stroomingen welke Java beroeren, vinden haar ondergrond in de Vorstenlanden en loopen daarheen altijd terug, omdat zij er de geestelijke versterking vinden, welke zij noodig hebben (Soer. Hbl. 3/12, Z.). De kratons te Solo en Djokja, en eveneens de beide andere zelfbesturen in die plaatsen, zijn volstrekt loyaal. De stemming bij de zelfbesturen en hunne omgeving is fel anti-communistisch. Wanneer die zelfbesturen niet zooveel van hunne onafhankelijkheid hadden ingeboet, dat zij alle feitelijke macht vrijwel hebben verloren, zou er ongetwijfeld voor het communisme in de Vorstenlanden — geheel een importartikel — een slechte tijd aanbreken. In enkele weken zou het zijn uitgerooid naar de Oostersche wijze, welke zich voor deze Oostersche misdadigers zoo bijzonder eigent. Er is in de kratons ook ernstig wantrouwen tegen vele nationalist. Men begrijpt daar zeer wel dat de grens tusschen beide „ismen" zeer moeilijk is te trekken; zij gaan over een zeer breed grond in elkaar over. Het valt hier bijzonder op dat de beste elementen der Javaansche wereld: de ontwikkelde en bezadigde personen, wier verklaarbare en rationeele verlangens behoorlijk in evenwicht worden gehouden door omstandigheden en verhoudingen, niet zullen verzuimen hun respect voor den Sultan te toonen. Deze personen, bijv. Javaansche juristen, griffiers enz. grijpen steeds de gelegenheid aan hun opwachting bij den Sultan te maken, hetgeen wordt beschouwd als eene uiting van gezond nationalisme. Ook het Javaansche blad „Sedyo Oetomo" bepleit steeds de belangen van het sultanaat. De Regeeringspolitiek van den laatsten tijd is gericht op grooter respect voor de rechten der Zelfbesturen dan van eene vroegere periode kan worden vermeld.

Met voldoening vermeldt Z(entgraaff) dat in den Kraton de laatste jaren meer wordt getracht de familieleden van den Sultan van Djokja in passende betrekkingen te plaatsen. Natuurlijk gaat dit alleen met de jongeren. Eene uitzondering hierop maakt Pangeran Soeriodiningrat, die bevorderd werd tot controleur voor agrarische zaken. Niet alleen geven deze familieleden van den Sultan door hun afkomst zeker relief aan het ambt dat zij bekleeden — zij hebben immer zeer veel invloed — doch zij demonstreeren tegen de opvatting, als zou een lid der Sultansfamilie het recht hebben zijn dagen in ledigheid en zorgeloosheid door te brengen. Bovendien zullen zij dan niet meer, of slechts in mindere mate, ten laste der Sultanaatskas komen, en krijgt men geld voor andere doeleinden beschikbaar.

Djokjaneezen schreven in een Indisch periodiek als naam der Sultansfamilie: Hamangkoe Boewono (hij, die de wereld op zijn schoot draagt) in stede van Hamangkoe Boewono: hij die de wereld omvat. Het gaat hier om woorden, geheel verschillend van beteekenis. In den Kraton wordt thans een wapen voor het Sultanaat vervaardigd, en daar kunnen zij, die het nog niet weten, iets uit leeren.

Het Soer. Hbl. (3/12, 3de bl.) beschrijft een geval van opruiing „Uit de Vorstenlanden".

De openlegging van Celebes.

Een kapitaalkrachtig Zweedsch concern vroeg concessie aan om tabak, koffie en rubber te verbouwen in Celebes, en wel in Pinrang, ten N. van

HOKSBERGEN

ZOEKT NIET VRAAGT HET ONS

VILLA'S, HEERENHUIZEN, BOVEN- EN BENEDENHUIZEN, WINKELHUIZEN, EN PAKHUIZEN, op elken stand en voor elke beurs te koop en te huur. Ernstigen reflectanten worden zonder eenige verplichting alle inlichtingen kosteloos verstrekt, terwijl zij gratis per auto worden gehaald en gebracht door het Woningbur.

HOKSBERGEN :: BEZUIDENHOUT 14
TELEFOON 70343 DEN HAAG

N.V. STUKADOORSBEDRIJF

voorheen

L. PH. BISSCHOPS

SASSENHEIM - TEL. 4507

UITVOERING van alle STUKADOORSWERKEN door het geheele land.

Wij maakten o.a. het Stukadoorswerk voor het Koloniaal Instituut tot volle tevredenheid der Directie.

5474

MAISON ALICE

PLEIN 11 - DEN HAAG - TEL. 11025

SPECIAAL INGERICHT

VOOR DAMES

ONDULEEREN, PERMANENT WAVING, WATERGOLF, ENZ.

Haarverven onder garantie

Service door eerste krachten

Prijzen uiterst billijk

Aanbev. adres voor de Dames van „Oost en West"

WARMWATER

Gratis G.E.B. warmwater-installatie

INLICHTINGEN:

M. A. VROLIJK

Thomsonlaan 41 Telef. 35618 'S-GRAVENHAGE

Alle voorkomende reparatiën tegen concurrerende prijzen. 5169

RECHTSKUNDIG INCASSO EN DETECTIVE BUREAU

„HILVERS"

(v.h. VAN GIGCH & Cie.)

Westeinde 235 - 's-Gravenhage - Telefoon 33129

Behandeling van Vertrouwensopdrachten in Binnen- en Buitenland. — Behandeling van alle Rechtszaken. — Adviezen in Belastingzaken.

Bureau de Renseignements & Recherches. Exécution des ordres en Hollande et à l'étranger au prix modiques. Auskunft und Detektive Büro. Beobachtungen und sonstige Aufträge, auch im Auslande, zu bill. Preisen. Detective-Office. All orders are quickly settled. Moderate terms. 5458

Lage tarieven.

Prima referenties.

HOEDENSALON RIEK BROUWER
 VAN BOETZELAARLAAN :: DEN HAAG
 (h. BOREELSTRAAT 48) 6530
 SPECIAAL HUIS IN FRANSCH EN ENGELSCH
 STEEDS DE CHAPELLERIE
 LAATSTE GENRES ZIJDEN HOEDEN

TOKO BOGOR
 SUEZKADE 122a, b-DEN HAAG-TEL. 33472
 ZATERDAG 14 JANUARI
 Versche SAWO MANILLA'S
 EN
 SALAK TJONDET

DE OUDST GEVESTIGDE A^o 1885
 POSTZEGELHANDEL 5433

Fa. C. J. H. ROOTLIEB & Co.
HEERENGRACHT 8
 Tel. No. 11333 - Den Haag

Vraag onze nieuwste Prijscourant - Postzegels
 Postzegelalbums - Benodigdheden 1927-28

J. C. VERMAAT JR.
 FAHRENHEITSTRAAT 589 :: DEN HAAG

**MAGAZIJN VAN GOUDEN-,
 ZILVEREN- EN DIAMANTWERKEN**
 EIGEN REPARATIE-INRICHTING

Vertrouwd Adres voor Kerstgeschenken
 Grote sortering :: Ook voor Indië

Bloemenmagazijn D. MAARSCHALK
 VALERIUSSTRAAT 113 - DEN HAAG
 TELEFOON 34850 GIRO 98670

**Moderne Bloemwerken
 Grafkransen**

Paré-Paré, in het Mandarsche (Poelowali) en in Loewoe, tusschen Masamba en Wotoe aan de Noordkust van de golf van Boni. Het Bestuur heeft den gemachtigde in overweging gegeven, de concessie-aanvraag voor Poelowali in te trekken, omdat de Volksbelangen zich verzetten tegen de uitgave. De ontwikkeling van de Buitengewesten is zoo afhankelijk van de intrede van groot-cultures, dat men had mogen verwachten, dat het Bestuur zijn afwijzende houding zou motiveeren, evenals het indertijd tegenover de H.V.A. heeft gedaan. De besprekingen en het nader onderzoek hebben er toe geleid concessie aan te vragen voor uitsluitend aanplant van rubber; van die van koffie en tabak is derhalve afgezien. Beide toegestane concessiegebieden, in het Pinrangse en in Loewoe, liggen nabij de kust, waar zich aanlegplaatsen van de Kon. Paketvaart Mij. bevinden. Het arbeiders-vraagstuk vraagt de meeste aandacht en zorg; voor elk der concessies (van 5000 bouws) zal men 500 contractkoelies van Java doen uitkomen. Met het oog op de te verwachten opheffing van de Poenale Sanctie diende de vraag overwogen te worden, of de mogelijkheid van vestiging van een vrijen koeliestand bestaat. Als men nagaat, dat het uitgestrekte Pinranggebied slechts 60.000 bewoners heeft, dan ligt het voor de hand, dat het gaat om de vraag, of de Javaansche koelies in den aard van het land voldoende bevrediging zullen vinden om er zich blijvend te vestigen. Waar de paditeelt hier uitstekende kansen heeft, wordt aangenomen, dat de omstandigheden voor blijvende vestiging niet ongunstig zijn. De streek van Palopo (Loewoe) is dichter bevolkt, doch op de bevolking kan door den nomadischen aanleg weinig gerekend worden; vooral in den tijd van het dammartappen, waarbij gemakkelijk een hoog loon kan worden gehaald, staat groot verloop van werkvolk te wachten. Toch worden er de kansen voor de vestiging van een arbeidersbevolking met den Javaan als kern, zeer gunstig geacht. Volgens keuners van het Toradja-volk mag worden aangenomen, dat door overeenkomst in karakter tusschen Javanen en Toradja's, een samensmelting zal plaats vinden, die de oplos-

sing van het koelievraagstuk voor heel het Masamba-gebied gunstig zal beïnvloeden. Er ligt daar nog heel wat grond braak. In het hooger gelegen Masamba-gebied bevinden zich particuliere koffie-ondernemingen, die door gebrek aan werkkapitaal, niet tot behoorlijke ontwikkeling kunnen komen.

Voor het entameeren van rietsuikerindustrie werd niets gevoeld; men behoeft daarvoor niet alleen kundig personeel, doch ook eene bevolking, die zich bij die cultuur heeft aangepast, en juist die ontbreekt. De klapper-aanplantingen van particulieren, die de gemachtigde bezocht, verkeerden over het algemeen in zeer ongunstige omstandigheden. De aanplant van katoen is in het Masamba-gebied zoo goed als verdwenen.

Bij het aanvaarden der concessie zal de groot-cultuur haar intrede op Celebes hebben gedaan. Eerst wanneer het groot-kapitaal zich voor mooi en vruchtbaar Celebes gaat interesseeren, zal het tot behoorlijke ontwikkeling kunnen komen en zullen vele van de mooie voornemens, vooral op irrigatie-gebied gekoesterd, tot uitvoering en benutting geraken. (De Sum. Post, 14/12).

De Sum. Post van 15 Dec. geeft een reis-impressie van een lezer, die de treinreis „Palembang-Oosthaven” maakte. Dat de Lampongs Deli zullen navolgen en voorbij streven in ontwikkeling — een verwachting, die men er algemeen hoort uitspreken —, de schrijver kan er helaas niet aan gelooven.

Het Bat. Nwsbl. (7 en 8/12) schrijft over „De strijd tegen ziek en achterlijk Soemba”, de Java-Bode (13/12) over „Vluchten naar Sumatra en Timor”, het Soer. Hbl. (8/12 „Lands bedrijf”, Z.) over den Zuid-Sumatra-spoorweg en 9/12, 3de bl.) over „De bestuursverandering aan de Boven-Digoel”.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Indonesië voor de Indonesiërs.

In het hoofdartikel van de Oetoesan Sumatra (liberaal, Medan) van 15 November, wordt nogmaals teruggekomen op de actie der Indo-Europeanen tegen het voorstel tot vermeerdering der Inlandsche zetels in den Volksraad. In herinnering wordt gebracht wat de heer Dahler, voorzitter van de I.S.D.P., afdeling Batavia, vroeger een der voormannen van de N.I.P., den Indo's onder het oog bracht, n.l. dat zij zich moesten voegen bij de Indonesiërs, waartoe zij van moederszijde behooren.

De beslissingen der I.E.V.-afdeelingen omtrent de oppositie van bovengenoemd voorstel, wordt door de redactie verheugend genoemd, omdat hieruit nu duidelijk is gebleken, dat de Indo's niet met de Indonesiërs willen samengaan en zich als vreemdelingen ten opzichte van de Indonesische groep willen beschouwen.

Verheugend is dat, omdat men hierdoor aan de Inlandsche kringen, die zooveel op hebben met de Indo's, kan toonen dat het lief doen van de Indo's niet gemeend is.

Het zich verhoovaardigen van vele Inlanders, ook ambtenaren, op hun omgang met Indo's, waarbij deze zich toch steeds als de meerderen beschouwen, valt dus zeer zeker te veroordeelen. Schrijver keurt eveneens af het huwen van Indonesiërs met Europeesche of Indo-Europeesche meisjes.

Met deze verklaring van het I.E.V. is, volgens het blad, iets blootgelegd, wat reeds lang door beide groepen werd gevoeld en hoewel het te misprijzen valt, zijn het de Indo's die er mee begonnen zijn en nu is het duidelijk geworden voor de velen onder de Indonesiërs, die er nog niet van doordrongen waren.

Schrijver zet hierna uiteen dat de Indo door den Europeaan nog steeds als minderwaardig wordt beschouwd, echter, als hij de zijde der Indonesiërs zou kiezen, een hooge positie zou innemen. Hierbij komt dat in Europa voor den Indo geen plaats is, indien hij van Indië zou wenschen weg te gaan, waar een ruimer arbeidsveld voor hem openligt.

Maar, vraagt schrijver, zullen de Indonesiërs de Indo's in hun samenleving willen opnemen?

Zeer goed zou het zijn, indien de Indo's met de Indonesiërs samengingen, want dan zou de samenleving niet gemakkelijk door de verdeel- en heerschpolitiek worden beroerd, terwijl de gezamenlijke kracht zou worden vergroot en die van de sanazijde zou verzwakken.

Al wie aandacht schonk aan de verrichtingen der Europeesche B.B.-ambtenaren en de blanke pers sedert de November-onlusten tot nu in dezen tijd, zal inzien van hoeveel belang de Indo's zijn in de Europeesche groep en voor de reëering.

De militie is wel het duidelijkst bewijs, dat de regeering haar kracht wil zoeken in de harten der Indo's.

Een ieder, die dan ook de verhoudingen kent tusschen de Indo's en de Indonesiërs en hunne economisch bevoorrechte positie weet, zal overtuigd zijn dat een samengaan een droombeeld is en

indien het werkelijk zou gebeuren, zal dit niet belangeloos geschieden en zal er zeker iets achter die toenadering steken. Want, met den vooruitgang der Indonesiërs zullen vele Indo's op den achtergrond raken en zal de politieke tegenspanning tusschen beide groepen nog scherper worden.

Daar de Indonesiërs in Indië in hun eigen land zijn, zal, indien zij willen, met gemak alle politieke concurrentie worden overwonnen en zal men zeer zeker de overwinning behalen. Hiervoor dienen de Indonesiërs zich dan ook in te spannen, ter inde Indonesië voor de Indonesiërs te doen zijn. „Het is beter zelfstandig te kruipen, dan met eens anders hulp te vliegen”.

De burgerlijke stand voor Inlanders.

Een schrijver in het liberale blad Bahagia te Semarang noemt den in te voeren burgerlijken stand voor Inlanders grievend. En wel omdat daarin, volgens de betreffende verordening, slechts worden opgenomen zij die den titel dragen van Raden Mas of Raden Pandji, die ambtenaar zijn met een inkomen van f 100.— 's maands, of Inlandsche Christenen, zoodat de eene zoon van een wedana bijvoorbeeld, die den titel mas draagt en bij het Gouvernement f 150.— verdient, in den burgerlijken stand kan worden opgenomen en de andere zoon van dien wedana, met f 500.— salaris bij de N. I. S., niet. Ook zouden door zulk een regeling de Inlanders die geen titel dragen, doch christen zijn, zich hooger voelen dan degenen die den titel Raden dragen, omdat de eerstgenoemden in den burgerlijken stand voorkomen en de laatstgenoemden niet. Deze regeling — zegt schrijver — wijst er op dat de Staat ten opzichte van den godsdienst nog niet heelemaal neutraal is, doch nog steeds staat aan de zijde van het christendom, of liever gezegd: dat er nog geen scheiding bestaat tusschen Staat en Kerk. En dit is volgens schrijver een foutieve politiek, die nog verbetering behoeft.

De Liga tegen het imperialisme en koloniale onderdrukking.

In de Fadjar Asia (orgaan van de P. S. I.) van 3 December geeft H. A. Salim een beschouwing over de actie en bedoelingen van bovengenoemde Liga, in verband ook met de door het Pekalongansche P. S. I.-congres genomen beslissing om geen relaties met de Liga aan te knopen, doch enkel het dagelijksch partijbestuur op te dragen met haar in correspondentie te treden voor zoover dit door het dagelijksch bestuur nuttig en noodig geoordeeld werd en geen gevaar opleverde voor de P. S. I.-beweging of in strijd was met de bepalingen van den Islam.

Het was een zeer voorzichtige beslissing en men is er om twee redenen toe gekomen. In de eerste plaats, zegt schrijver, omdat elken keer dat van Europeesche zijde steun wordt aangeboden en bezeugen, ten slotte toch blijkt dat de Europeanen daarbij eigen voordeel op het oog hadden en dit namen ten koste van de Inlanders, om dan te handelen volgens het gezegde: „Habis manis, sepah di boewang.” (Is het zoete van de vrucht genoten, dan werpt men de rest weg).

Tweede, omdat de P. S. I. duidelijk een beweging is die op eigen beenen kan staan en het vermogen bezit om voort te gaan. Om het in handstermen te zeggen: de P. S. I. staat stevig en is in staat een eigen zaak te drijven, moet daarom voorzichtig zijn in het kiezen van deelgenooten in de zaak en in de keuze van handeldrijven, zich niet wagen aan avontuurlijke ondernemingen en zich wachten voor speculatieve handelingen.

In verband met die beslissing heeft de dagelijksche partijleiding zich sedert bejverd vollediger inlichtingen te bekomen omtrent de Liga, die overigens niet alleen de aandacht van de P. S. I. noodig heeft, doch ook van elke partij die streeft naar de vrijheid van Indië of Indonesië in beperkten of in uitgebreiden zin. Meer kennis omtrent die Liga is noodig voor alle partijen, omdat zij bij negeren toch zal trachten invloed te krijgen in dit land evenals in alle koloniale landen.

Sedert het congres zijn veel meer informaties omtrent de Liga in Indië gekomen; tot de meest volledige behooren die, welke gegeven zijn door Het Volk, orgaan van de sociaal-democratische arbeiderpartij in Nederland. Schrijver neemt een en ander uit die verklaring in Het Volk over en concludeert in het slot van zijn artikel, dat hij in het volgende nummer vervolgt, dat de Liga het maaksel is enkel van de communistische partij in Europa en in geen relatie staat tot de andere partijen aldaar. De communisten willen van de Liga hun werktuig maken en dit is een groot gevaar voor elke vereniging die een organisatie is van de massa van het volk. In Indië heeft men reeds het voorbeeld gezien in de Locale Sarekats Islam voordat de partijdiscipline was ingevoerd.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West” toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?”, kunt ge allereerst beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U”.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

De Europeesche bevolking in Indië.

Eenige bladen (o.a. de *Indische Mercur* d.d. 28 Dec. j.l.) hebben er op gewezen, dat, blijkens het statistisch jaaroverzicht van Ned.-Indië, jaarg. 1926, de Europeesche bevolking op Java en Madoera in het jaar 1926 zou zijn teruggelopen van 176.806 op 169.201 zielen.

Men schijnt dit voetstoots aan te nemen, maakt er zich werkelijk ongerust over en zoekt de oorzaak in de jongste onregeligheden op Java, hoewel het duidelijk is, dat niet eenig verschijnsel op de juistheid wijst.

Integendeel, merkt de *N.R.Ct.* aan de hand van het *Alg. Ind. Dagbl.* op: De mailbooten worden hoe langer hoe grooter en hoe langer hoe voller, wat wel de meest afdoende weerlegging is van het gerucht eener afnemende Europ. bevolking.

Wie echter de jaarcijfers van 1926 en 1925 vergelijkt, kan daaruit aanstonds constateeren, dat het heele verhaal van de verminderde Europeesche bevolking naar het rijk der fabelen moet verwezen worden. De verschillen zijn niet anders dan fouten in de bevolkingsboekhouding van enkele gewesten.

Dat blijkt duidelijk, als wij naast elkaar zetten de volgende cijfers:

	1925	1926
Residentie Batavia	37.371	34.943
„ Buitenzorg ..	4.740	4.034
Afdeeling Semarang	18.983	14.880
„ Tjilatjap	755	2.307
„ Djokjakarta ..	14.955	7.930
„ Malang	7.372	8.802

Het is bekend, dat de stad Batavia in bevolking geregeld toeneemt, en dus onmogelijk, dat in de residentie van dien naam in één jaar 2400 Europeanen verhuizen. 700 Europeanen uit Buitenzorg is niet minder vreemd. Dat er uit Semarang 4000 Blanda's eveneens verdwenen zijn, is natuurlijk onjuist; de cijfers op de secretarie deugden niet, evenmin als de gegevens op het residentiekantoor van Djokja.

Hebben al deze plaatsen hun cijfers gecorrigeerd naar beneden, Malang en vooral Tjilatjap hebben plotseling een sterke rijzing van hun Europeanental. Vooral van Tjilatjap zijn de cijfers onbegrijpelijk.

In ieder geval — de administratieve terugval van 14.000 zielen in Batavia, Buitenzorg, Semarang en Djokja wijst uit (als de overige cijfers goed zijn) dat er op Java een toename is van 7000 Europeanen in één jaar. En dat zal meer met de werkelijkheid overeenkomen, dan een inzinking met 7000.

De bladen welke het verontrustende bericht verspreidden, zouden goed doen ook deze geruststellende tegenspraak op te nemen!

Gedenknummer van de Indische Mercur.

Naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van „De Indische Mercur”, welk weekblad evenlang door J. H. de Bussy te Amsterdam wordt uitgegeven, heeft deze firma een gedenknummer laten verschijnen, hetwelk een groot aantal artikelen bevat, met bijvoeging van de portretten der schrijvers en ander illustratie-materiaal. Wanneer we een poging zouden doen om een klein idee te geven van den rijken inhoud van dit gedenknummer, of liever gedenkboek, zou de aan deze rubriek toegestane plaatsruimte reeds verre moeten overschreden, zelfs het noemen van de schrijvers met de titels hunner bijdragen, een 65-tal, moeten we, tot ons leedwezen nalaten.

In hoofdzaak bewegen de bijdragen zich alle op het gebied van het Indische bedrijfsleven, over de verschillende cultures, den handel, het credit- en bankwezen en andere met het economische leven verwante onderwerpen. In dit opzicht is dit gedenkboek een bron van blijvende beteekenis.

De Indische Gids.

Inhoud der Jan.-afl. Portret van Dr. A. A. L. Rutgers (directeur van Landb., Nijverh. en Handel in Ned.-Indië, benoemd tot Gouverneur van Suriname). — De Indische Wetsontwerpen, door dr. mr. I. A. Nederburgh. — De eerste hygiëne-tentoonstelling in Nederlandsch-Indië (gehouden te Bandoeng van 25 Juni—14 Juli 1927), door M. A. J. Kelling. — Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging, door Mr. J. J. van Bolhuis (Nieuwe olie-contracten). — Varia. (Het hooren van den Volksraad over wetsontwerpen, enz.). — Revue van brochures en van tijdschrift- en van dagbladartikelen. — Buitenland (Rusland in Genève). — Koloniale literatuur. — Ten slotte eene mededeeling van den hoofdredacteur dat in de volgende afl. een artikel zal verschijnen naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van de Javasche Bank en vermeldt hij voorts dat het voornemen bestaat van de a.s. Dec.-afl. een jubileum-nummer te maken, wanneer de Ind. Gids een halve eeuw heeft bestaan.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 23 (3 Dec. '27). Kapok, door G. F. J. Bley (slot). — Werkwijze voor het onttrekken van gom aan de zaden van planten. — Natuurbescherming, door K. W. L. Bezemer (ontleend aan de Nwe Soerab. Ct.). — De rubber-situatie. — Bodemkunde in Indië. — Indische Vennootschapsbelasting en aftrek van tantièmes, door W. J. de Langen. — Nederlandsch-Indië en de communisten. — *Lycopodium cernum* L. Wolfsklauw, een uitstekende bodembedekker en afdoend gewas tegen grondafspoeling.

De Indische Mercur.

No. 2 (11 Jan.). De landbouwexportgewassen van Nederlandsch-Indië in 1926, door C. W. Bagehus. — Kamer van Koophandel voor Amsterdam. — De Handelsvereniging „Amsterdam” op Sumatra (opening van haar nieuw gebouw te Medan op 28 Nov.). — De suikercrisis. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen, bodemvraagstukken.

Oedaya (Opgang).

Inhoud van het Jan.-Nr. Titelplaat: Zonsopkomst boven het Sopoelan-gebergte in de Minahassa. — Open brief aan de langennooten van Noto Soeroto. — De vrouwenvereniging „Wanita Sedjati”, door R. M. H. Soemarta. — De mensch is het product van aanleg en omstandigheden, door Mas Prijoehotomo. — De Indiërs in Suriname, door J. F. E. Einaar. — Volkshuisvesting te Semarang, door Soedarso a. Amaloeidin (met opnamen van R. Soerono). — Over genetica, psychiatrie en „beunhazerij”, door P. J. E. Rheemrev. — Maleisch gedeelte: Kapesan dari encyklopaedie Melajoe, oleh Adi Negoro. — Marhoem Dr. C. W. Janssen, oleh S. Soetan Melajoe — Perhoehoengan lekas antara saudagar Indonesia dan Belanda, oleh S. Soetan Melajoe.

Zending en Missie.

Mededeelingen Tijdschr. voor Zendingwetenschap. Deel 71, 74e Stuk. De zendingmethode en de gewijzigde omstandigheden op West-Java, door Dr. W. J. L. Dake. — Over het geloof der Galela's (op Halmahera), door M. J. van Baarda (vervolg). — De opbouw der Heiden-Christelijke gemeente, door J. Woensdregt. — Huwelijksgebruiken van Timor-Koepang, door F. H. van de Wetering. — Belangrijke verschijnselen op zendingsterrein.

Nederlandsch Zendingblad. Jan. '28. De Conferentie op West-Java. — Meisjesschool te Tomohon. — Borneo, door K. J. Brouwer (met zeer merkwaardige afb. eener „hampatong”, schrikverwekkend beeld). — Een beweging naar het Christendom op N.-O. Nieuw-Guinee, door J. Bijkerk. — De arbeid (der Broedergemeente) in Suriname, door W. Burekhardt.

Die Katholischen Missionen. Jan. '28. Java. Zukunftssorgen der Mission (mit Abb.).

De Katholieke Missieën. Jan. '28. Jaarverslag van de Missie der Kleine Soenda-eilanden, door A. Verstralen (met ill.).

Het oude rijk Madjapahit op Java.

In de Jan.-afl. van Elseviers Geill. N°. 2 schrijft Johannes Tielrooy allerlei belangrijks over het oude rijk Madjapahit en over den te Modjokerto wonenden ingenieur H. Maclaine Pont, die zijn leven besteedt aan het terugvinden van al wat uit den grooten tijd van dat rijk is overgebleven. — (Vaderl.).

Verspreide geschriften van (Prof. Dr.) C. Snouck Hurgronje, voorzien van een bibliographie en registers door Prof. Dr. A. J. Wensinck. Deel VI. Boekaankondigingen — Verscheidenheden — Registers — Bibliographie. (Leiden, voorh. E. J. Brill).

De landbouwexportgewassen van Ned.-Indië in 1926. (Beplante uitgestrektheden, producties en uitvoeren). Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 49, uitgave van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. (Hollandsche en Engelsche tekst).

Statistiek van de intergewestelijke handelsbeweging der Buitengewesten over het 1e halfjaar 1927. (Mededeelingen enz., als boven, No. 50).

Borneo. Huvudjägarnas land, av E. Mjöberg. Med 32 planscher, 186 textfigurer samt 2 kartor. (Stockholm, A. Bonniers Förlag).

Pacific Science Association. Fourth Pacific Science Congress to be held at Batavia-Bandoeng on May 16th to May 25th 1929. First announcement. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Handleiding bij de oprichting, het beheer en de controle van Inlandsche coöperatieve verenigingen. 2e Herzene druk. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Zielebescherming van Ardjoeno en Soembodro, door Herbert Corpier. Tooneelspel in 4 actes. (Amsterdam, Blikman en Sartorius).

Tourism in Java, (with ill.), by H. Salomonson. (The Asiatic Review. Jan. '28).

The automobile in Netherlands East Indies, by J. F. van Wickel (with ill.). II. (Holland's Import and Export Trader. Jan. '28).

Uit journalistieke zwertjaren, door Max Blokzijl. III. Naar Nederlandsch-Indië (met ill.). (Astra. Jan. '28).

Reorganisatie van het Volksbankwezen in Ned.-Indië, door Prof. G. Gonggrijp. — Prijzen op Java, door H. E. Schol. — Het spaarwezen in Suriname, door Fr. Oudschans Dentz (verbetering). (Econ.-Statistische Berichten. 11 Jan. '28).

Lepra, door S. H. A. (vervolg). — Emigratie naar Suriname (ontleend aan het Dordr. Nieuwsbl.). (De Periskoop. 17 Dec. '27).

Melaatschen-inrichtingen in Suriname (met ill.), door Fred. Oudschans Dentz. (De Ind. Verlofganger. 13 Jan. '28).

Verslag van den Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1926. (Departement van Landb., Nijverh. en Handel). (Weltevreden, Landsdrukkerij). Met platen en kaarten.

Suriname.

„De West” van 16 December schrijft over de plannen van luitenant Van Onlangs om naar de West te vliegen het volgende:

„Men zal zich herinneren, dat wij eenigen tijd geleden opmerkten, dat de belangstelling voor het vliegplan van luitenant Van Onlangs niet groot was in Suriname. Men meende dat het hier meer gold een sportieve demonstratie. Het bewijs dat het mogelijk was om via Afrika en Brazilië naar Suriname te vliegen, was reeds door anderen geleverd, bijvoorbeeld door de Pinedo. Onder die omstandigheden achtte men in Suriname geen zware offers gerechtvaardigd voor dit doel.

Men zal zich ook herinneren, dat wij later op dit artikel zijn teruggekomen. Toen wij nader werden ingelicht omtrent het doel van de reis en bovendien vernamen, dat de tocht in ieder geval zou doorgaan, toen kwam het ons voor, dat het een eerekwesie werd voor Suriname om naar vermogen iets voor dezen tocht bij te dragen. Dat het plan van den vliegenier sympathie ontmoet in Suriname, spreekt vanzelf. Het aanvankelijk bezwaar gold uitsluitend de financiële zijde van de zaak. Overigens juicht men het toe, dat — evenals Suriname reeds op Radiogebied een goed figuur slaaf — ons landje ook op het gebied der Luchtvaart begint mede te spreken. Indien het denkbeeld kan worden volvoerd om hier gelegenheid te geven aan particulieren om per vliegtuig uitstapjes te maken naar de overzeesche districten, zal menigeen daar zeker dankbaar voor zijn.

Met de Oranje Nassau ontvingen wij van luitenant Van Onlangs een schrijven, welke ons bevestigde in de opvatting, dat zijn sympathiek streven allen steun verdient. Wij veroorloven ons een gedeelte van zijn brief over te nemen:

Toen ik nu ruim 8 maanden geleden met de uitwerking van de plannen voor een vliegtocht naar West-Indië begon, zond ik, zoals u weet, brieven aan de gouverneurs van Suriname en Curaçao en aan de in West-Indië verschijnende bladen met het verzoek een oproep om financiële steun te willen plaatsen.

De groote bedragen verwachtte ik niet uit West-Indië, tenminste zeker niet van Suriname, gezien de niet groote kapitaalcrachtigheid van de bevolking. Wel hoopte ik aldaar een prettige sympathie te vinden en wat Curaçao betreft, ben ik in dat opzicht (ook financieel) niet teleurgesteld.

De indruk in Suriname, dat de tocht meer van sportieve dan practische beteekenis is, moet ik ten sterkste bestrijden, want indien dit zoo ware, zou ik er niet aan denken de vlucht met een driemotorige *verkeersmachine* te maken, maar mij beperken tot een éenmotorige machine, slechts geschikt voor één of twee personen en volgeladen met brandstof. Een zoogenaamde vliegende benzinelamp dus, welke bijv. al niet geschikt zou zijn ook maar de geringste hoeveelheid post mede te nemen.

Bovendien is m.i. de mogelijkheid van een toekomstige luchtverbinding (bijv. ten dienste van het postvervoer) niet zoo heel ver meer verwijderd. De Franschen gaan ten minste al reeds spoedig op deze wijze een luchtlijn naar Zuid-Amerika exploiteeren, in aansluiting met de lijn Parijs—Dakar.

U wijst verder naar buitenlandsche vliegers en U noemt o.a. den bekenden Italiaanschen vlieger Markies de Pinedo. Ongetwijfeld hebben reeds 6 vliegtuigbemanningen dezen tocht langs die route ondernomen of getracht te ondernemen, maar zou

Wissel In- en Verkoop Credietbrieven Telegrafische Uitbetalingen	<h2>Hollandsche Bank voor West-Indië</h2> Heeregracht 471 AMSTERDAM Tel. 31290 en 35290 CURAÇAO CARACAS VENEZUELA Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika. 5903	Incasseeringen Handelsinformaties Rembours- en Document.-Credieten
---	--	---

het daarom niet voor ons Nationaal zelfbewustzijn gewenscht zijn, den tocht zelf ook eens te maken? Wij behoeven toch niet altijd naar het buitenland te kijken en de buitenlandsche resultaten als de onze te aanvaarden.

Nederlandsche vliegers zijn driemaal van uit Nederland naar Oost-Indië gevlogen en dank zij het initiatief van de K. L. M. zullen wij wellicht spoedig onze Oost-Indië-lijn krijgen.

Nu is de beurt aan West-Indië en al zal er misschien in de eerstkomende jaren nog wel geen luchtlijn naar de West ontstaan, toch kunnen wij nu reeds de toekomstige mogelijkheid ervan onderzoeken.

De luchtvaart gaat een groote toekomst tegemoet en wij kunnen het daarom eens zijn met de uitspraak van Sir Sefton Brancker, de groote man van de Engelsche burgerluchtvaart: „Luchthavens zullen in de toekomst van evenveel waarde worden als havens voor de scheepvaart.”

Ik ga dus voort met de uitwerking van het plan voor de West-Indië-vlucht, een plan, dat mijn volle liefde heeft en waarvan de uitvoering naar ik hoop zal dienen om de menschen in Nederland zoowel als in West-Indië nog meer vertrouwen in de toekomst van de luchtvaart te doen krijgen.

De Herrnhutter schrijft:

Op den Advents-familieavond der Stadszending zal voor het eerst onze eigen Zendingsfilm worden vertoond. Zoals misschien velen onzer lezers bekend zal zijn, is onze zendeling van de Britsch-Indische Zending op Alkmaar, de heer P. M. Legéne, niet alleen ijverig met de pen aan 't werk, om schetsen en berichten uit dit deel onzer Zendingsarbeid in Suriname te schrijven, die in vele landen van Noord-Amerika en Europa gaarne worden gelezen, maar hij is ook steeds druk in de weer met de camera. Tal van mooie lichtbeelden uit Britsch-Indië en Suriname heeft Herrnhut voor propaganda-doeleinden in Europa ter beschikking, die Br. Legéne gemaakt heeft. Maar sedert zijn terugkomst in Suriname heeft hij nu al tal van filmopnamen in ons land gemaakt. Laat ons meteen zeggen, dat het geen film is met een bepaald doel, zoals b.v. de Bethel-film.

Wat wij te zien krijgen, zijn allerlei beelden uit het dagelijksche leven in Suriname en onzer Zending.

De „Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant” van 10 Januari, eerste blad, bevat een hoofd-artikel „Ons Suriname”, waarvan wij het slot overnemen:

„Eisch blijft, dat ook op Suriname worde toegepast de les der oude handels- en industrie-wijsheid: de cost gaet voor de baet tijt. Al dan niet met steun der regeering zullen groote cultuurondernemingen moeten worden aangelegd, irrigatie-werken mogen niet ontbreken, verkeerswegen zullen de gemakkelijheid van transport moeten bevorderen. Wanneer ook van overheidswege gezorgd wordt voor hygiënische maatregelen, waaronder een goede drinkwatervoorziening, is in deze kolonie het klimaat niet ongezond en bij een ingetogen leven zelfs zeer bevorderlijk voor het behoud van een goeden gezondheidstoestand.

En voor de regeering en voor het particulier initiatief liggen tusschen Corantijn en Marowijne groote en goede mogelijkheden... grijpt als 't rijpt. Misschien dat de nieuwe gouverneur, Dr. Rutgers, dien we kennen als een knap en voortvarend man in de kracht zijner jaren, veel voor ons Suriname kan doen.”

In „De Vaderlander” van 6 Januari schrijft de heer N. W. C. Brouwer over „Surinaamsche gouvernementswisseling”.

In een ministerieele beschikking, voorkomende in de dezer dagen verschijnende legerorder, wordt medegedeeld, dat in verband met een binnenkort ontstaande vacature in den luitenant-rang bij de troepen in Suriname, een eerste-luitenant der infanterie van het leger hier te lande voor den tijd van ten hoogste vijf jaren bij de troepen in Suriname kan worden gedetacheerd.

Ds. M. W. J. van Linschoten te Alphen a. d. Rijn hoopt Zondag, den 5 Februari a.s., des morgens om 10 uur afscheid te nemen van de Ned. Hervormde

gemeente te Oudshoorn en de Griephoek en Zondag 4 Maart 1928 zijn intrede te doen te Paramaribo (Herv. Gemeente) na bevestigd te zijn door Ds. J. W. Poort van Paramaribo.

Wij vestigen de aandacht onzer lezers er op dat weer verschenen is de „West-Indische Kalender”, op initiatief van de West-Indische Kamer uitgegeven door de Amsterdamsche boek- en steendrukkerij v/h. Ellerman, Harms & Co. Deze is reeds de negende jaargang, wat wel bewijst dat het nut van de uitgave gewaardeerd wordt. Voor allen die belangstellen of belangen hebben in de West, is de kalender vooral ook om de mededeelingen achterin van groot nut. Twaalf mooie illustraties versieren den kalender, en geven een kijk op de Surinaamsche bauxiet-maatschappij en op het petroleumbedrijf op Curaçao.

Curaçao.

De begrooting van 1928.

III.

In zekeren zin kunnen wij de verleden week verschenen Memorie van antwoord toejuichen. De minister kiest zeer beslist partij, en het doet altijd goed, als iemand het met kracht opneemt voor een van alle zijden angevallene, die aan zichzelf overgelaten schijnt. Dat teekent karakter, en wij kunnen het begrijpen, dat een ondeskundige, oppervlakkige lezer als de man van het Amsterdamsche „Indiëblad” boven een kort uittreksel zet „afdoende rehabilitatie”. Wij hadden zoo gaarne gewild, dat de minister geschreven had: er zijn in de laatste jaren fouten gemaakt, ernstige fouten, in het bestuur van Curaçao, hier en ginds; wij hebben met de politie onzen zin doorgedreven en moeten er nu het beste van hopen, maar laten wij allen leering trekken uit hetgeen gebeurd is, een nieuw bestuursbeleid beginnen en onze beste krachten geven aan den al te zeer verwaarloosden opbouw van Curaçao. Nu lezen wij woorden, die bijna een verdediging lijken van dat beleid, maar op meer dan een plaats in dezelfde memorie en als het ware in de feiten hun weerlegging vinden.

Wij vernemen het urgentieprogram: waterleiding, verbetering van de havenwerken met inbegrip van de verbreding van den haveningang en van de ontileering der aangrenzende terreinen, verbetering van het wegennet, herziening van de inkomstenbelasting, nieuwe salarisregeling, maatregelen om Aruba tijdig te doen gereed zijn voor de te verwachten uitbreiding op sociaal en economisch gebied. De minister hoopt met dit laatste te voorkomen, dat zich op Aruba hetzelfde zou voordoen als op Curaçao, „waar men door de snelle ontwikkeling eenigszins is overvallen en daardoor in de noodzakelijkheid is gekomen om langen tijd achter de omstandigheden aan te loopen.” Wij helpen dit den minister hopen, maar moeten toch even opmerken, dat de feiten op Aruba al een geduchte voorsprong hebben, en dat het er blijkens de berichten, die de bladen telkens van dat eiland melden, den schijn van heeft, of het bestuur uit onmacht niet eens meer achter de feiten aarkomt, maar zich zoo ver mogelijk van de feiten verwijderd. Ook is het niet juist gezien, dat men op Curaçao door de snelle ontwikkeling is overvallen; de vorige gouverneur was lang gereed met plannen, die nu veelzins weer opgenomen worden, en als men die had uitgevoerd, en in dezelfde lijn was voortgegaan, dan zou men ook op Curaçao niet achter de feiten aangekomen zijn.

De minister verklaart, dat hem niet duidelijk is, waarop de klacht steunt van verscheidene Kamerleden, dat de Regeering te weinig met de autonomie van Curaçao rekening houdt, en stelt dan, dat de politiereorganisatie niet heeft plaats gehad tegen den zin van den Curaçaoschen wetgever, omdat alleen de K. R. ertegen en de gouverneur ervoor was. Als hij dit leest, zal de K. R. wel den moed opgeven, dat het nog eens anders worden zal, zoolang op „Koloniën” een dergelijke opvatting blijft bestaan.

Maar in trouwe, als de minister schrijft, dat hij, omdat hij ter wille van den post „politie” de voorloopig vastgestelde begrooting niet kon goedkeuren, van de gelegenheid gebruik gemaakt heeft, om ook andere wijzigingen aan te brengen, die anders vermoedelijk geen aanleiding tot verandering der be-

grooting zouden gegeven hebben, is dat een aanslag op het zelfbestuur of lijkt het er alleen maar op?

In de uitvoerige uiteenzetting, in feite dezelfde als bij hoofdstuk XI, omtrent de geschiedenis met de politiereorganisatie missen wij het antwoord op de vraag, waarom de minister niet telegrafisch verzocht heeft de behandeling der voorstellen in den Kolonialen Raad aan te houden tot de nota-Statius Muller zou zijn aangekomen. Had hij dat gedaan dan had de minister zich misschien de groote teleurstelling, die het telegrafisch bericht van de verwerping der voorstellen hem heeft veroorzaakt, bespaard. Ook nu wordt weer de voortreffelijkheid van de militaire politie boven een burgerkorps omgezocht in de grootere wisseling van personeel bij de eerste, wat een minder diep ingewijde allicht met ons als een nadeel zal beschouwen.

De minister neemt royaal terug het verwijt, verleden jaar in de Tweede Kamer den gouverneur gedaan, van gebrek aan voortvarendheid. Aan de ongunstige omstandigheden, vooral gebrek aan voldoende personeel, is steeds de langzame gang van verschillende zaken te wijten geweest. Daarna zal de afwezigheid van den gouverneur aan een sneller gang niet bevorderlijk geweest zijn, al had misschien diens advies, waarop de herziening van het regeeringsreglement blijkt gestrand te zijn, hier te lande geschreven kunnen worden. Is het personeel nu uitgebreid?

De heer Anema in de Eerste Kamer zal wel kippenvel krijgen, als hij leest, dat hij den minister niet heeft kunnen overhalen tot zijn interpretatie van het regeeringsreglement, maar deze er aan vasthoudt de gelijkstelling op onderwijsgebied afhankelijk te stellen van den geldelijken toestand der kolonie.

Ook het ministerie komt achter de feiten aan. Terwijl in de memorie van antwoord staat, dat het overleg met den gouverneur over de wenschelijkheid en mogelijkheid eener verhooging van de inkomstenbelasting nog niet is geëindigd, en dat de herziening mede wacht op een beslissing omtrent het stelsel van eigen aangifte, is de K. R. al sinds einde Nov. 1926 bezig met een voorstel van den gouverneur tot wijziging en aanvulling van de „Inkomstenbelastingverordening 1906”, waarbij de eigen aangifte en „eene kleine verhooging” der belasting worden voorgesteld. Of is men in Curaçao nu eens de feiten vooruit.

De K. R. en de *Amigoe* beiden zullen de schrik krijgen, als zij vernemen, dat de minister tegen het gebruik van het Papiementesch in de Raden van politie het practische bezwaar aanvoert, „dat de woordenschat van voormeld idioom zeer beperkt is en dat het zich daarom niet leent voor debatten over hetgeen in bedoelde colleges aan de orde pleegt te komen.” Wij moeten eerlijk bekennen, nooit zulk een raadsvergadering te hebben bijgewoond, en weten alleen van vroeger, dat het er op de bovenwindsche eilanden wel eens Spaansch is toegegaan, en de kranten hebben bericht, dat het op Aruba nog niet altijd pais en vree is, maar wij vernemen ons de landstaal niet minder machtig te zijn dan de minister, wij weten dat de bijbel in die taal vertaald is, dat erin gedicht en geschreven wordt, dat erin geprekeerd wordt, en alle gesprekken der gewone conversatie erin gevoerd worden, en dan zeggen wij, dat een ander argument meer voor de hand gelegen had.

H. van Giersbergen †.

De *Amigoe* van 26 Nov. l.l. meldt:

„Te Willemstad is overleden, na een kortstondige ziekte, in den gezegenden ouderdom van 86 jaar, de heer H. van Giersbergen, de oudste geboren Nederlander op Curaçao. Meer dan vijftig jaar heeft Van Giersbergen hier gewoond, veel meegeemaakt, steeds even kranig en kwiek; met smaak wist hij te vertellen van den ouden tijd, als weinigen.”

Wij wisten niet, dat de heer Van Giersbergen de oudste geboren Nederlander was, ook niet, dat hij al zoo oud was. Het is nog niet zoo heel lang geleden, dat men hem geregeld zien kon achter de toonbank in zijn winkel bij Kortijn.

Waarschijnlijk is Jan de Vos, die ook niet jong meer moet zijn, nu de oudste geboren Nederlander. Als wij ons niet vergissen is die al 65 jaar onafgebroken op Curaçao.

Toestand op Aruba.

Op Aruba schijnt het allesbehalve pluis te zijn. Bras- en vechtpartijen zijn er aan de orde van den dag, zoodat de gezaghebber zich verplicht heeft gezien versterking van politie aan te vragen, om in staat te zijn de orde te handhaven. (A. d. C.)

Zouteloosheid van vadertje Staat!

De Curaçaosche radio-dienst heeft de gelegenheid geopend van 20 Dec. tot 3 Jan. l.l. gelukstelegrammen naar Nederland te laten zenden per korte golf. Dat woord gelukstelegram — ook in Nederland in gebruik — is al een heel ongelukkig woord. Bedoeld is een telegram met gelukwenschen, niet een dat geluk aanbrengt. Maar men schijnt

niet zelf te mogen uitmaken, waf men wenschen wil, althans de directeur noemt 15 teksten op, die gebruikt kunnen worden. Geest en leven zit er niet in en het Nederlandsch is ook niet altijd even fraai. Men oordeele:

8. Moge gezondheid en geluk met Kerstmis en in het nieuwe jaar U begeleiden.

14. In oprechte waardeering van de ons steeds bewezen welwillendheid en tegemoetkomen wenschen wij U een prettig Kerstfeest en een gelukkig Nieuwjaar.

Militaire politie.

Met het s.s. „Simon Bolivar” arriveerde luitenant Berger met echtgenoot en twee kinderen. Met den terugkeerenden „Bolivar” zal nu kapitein De Beer Portugal voor goed naar Nederland terugkeeren.

Naar we vernemen, is luit. Berger een zeer bezadigd, kalm optredend officier, die reeds vele jaren in Nederland bij de militaire politie was gedetacheerd. Bij den grooten tegenstand tegen deze politie zijn het juist zulke mannen, die een gunstige verbetering kunnen brengen in de bestaande mentaliteit alhier. Volgens zeggen zullen reeds binnen een half jaar de politietroepen arriveeren; we hoorden een getal van 150, waarvan een 40 gehuwden.

Kapitein Borren zal dan met het commissariaat van politie belast worden. Een gedeelte der thans bestaande burgerpolitie wordt naar buiten en de eilanden overgeplaatst.

(A. d. C.)

Uit den Verren Vreemde.

De Statutory Commission in Britsch-Indië.

Sedert wij 't hier hadden over de commissie samengesteld uit leden van het Britsche parlement, die naar Br.-Indië zal gaan, om zich ter plaatse door veelzijdige informatie op de hoogte te stellen van wenschelijke veranderingen in de staatkundige regeling en verhouding, voor zoover deze door de wettelijke voorschriften beheerscht worden, hebben de toestanden zich niet veel ten gunste van een hartelijke verwelkoming in de verschillende deelen van Br.-Indië gekeerd.

Bij de Hindoes, die de meerderheid vormen, blijft de opvatting, dat de Commissie, waarin Indië zelf niet door Indiërs vertegenwoordigd is, behoort geboycott te worden, overheerschend. Onder de Mohamedanen zijn er velen die voor de Moslims, als minderheid in den lande, van een onpartijdige, onbevooroordeelde commissie wel wat goeds verwachten. Zij pleiten ervoor, de Commissie vooral niet uit den weg te gaan, maar haar komst als een gunstige gelegenheid aan te grijpen om de belangen der minderheid vrijmoedig te bepleiten. Eensgezindheid bestaat echter geenszins onder de Islamieten.

Zoo werd b.v. den 18en December te Patna een groote meeting belegd om de houding te bepalen door de Moslims tegenover de Commissie aan te nemen. Onder voorzitterschap van Sir M. Fakhrudin was er wel een 5000-tal Muzelmannen bijeen. Een resolutie was opgesteld door Maulvi Noorul Hassan, waarin de Mohamedanen van Bihar en Orissa verzoeken dat de boycott van de Commissie zou zijneloos, onpolitiek en zou ingaan tegen de hoogste belangen van Br.-Indië in het algemeen en van de Muzelmannen in 't bijzonder.

Dit voorstel bleef niet zonder protesten. Gloedvolle speeches werden afgekoken om zich wél bij de boycott-beweging aan te sluiten. De rumoerigheid liep zoo hoog, dat men handgemeen raakte en flinke klappen uitgedeeld werden.

De aangekondigde komst van Sir John Simon's commissie is zoodoende niet alleen een factor te meer geworden in de vijandelijke en scherpe tegenstelling tusschen Hindoe en Mahomedaan, maar zij stelt de geloofsgenooten onderling ook, tot slaags worden toe, tegenover elkander.

Het Indian National Congress, dat ijvert voor toelating van Hindoe en Mahomedaan, hield in de laatste week van 1927 zijn bijeenkomst onder leiding van Dr. Ansari. Zoowel het voorstel van den voorzitter, als de beslissing waartoe het congres is gekomen, spraken zich heftig uit voor een streng boycott van de Commissie. Deze organisatie vraagt om een round-table-bijeenkomst van vertegenwoordigers van alle gezaghebbende groepen met die van de Britsche regering.

Er worden ook wel bezadigde stemmen vernomen, die de zaak anders voorstellen. Zij trachten de aandacht af te leiden van de hatelijke punten: geen Indiërs in de Commissie, en beslissen over ons, bij ons, zonder ons. Zij wijzen er op, dat de Commissie wel groote bevoegdheden heeft voor het instellen van haar onderzoek, maar geenerlei bevoegdheid om zelf iets te veranderen, in te voeren, te regelen. Zij is een Koninklijke commissie, door de regering in het moederland ingesteld tot voorlichting en advies, zoodat de motieven, welke voor de boycott worden bijgebracht, eigenlijk verkeerd gericht zijn, en zoo, door animositeit te wekken, aan de Regeering de gewenschte voorlichting onthouden, zoodat

de non-cooperation-pijl buiten het beoogde doel terecht komt.

't Is niet gemakkelijk de opgeworpen inzichten scherp te onderscheiden, en dit wordt, in de praktijk, te moeilijker, omdat de wil tot deugelijke scherpe onderscheiding slechts bij weinigen aanwezig is.

De Commissie verlaat Engeland deze week.

Sir John Simon wordt met de medeleden der Commissie den 3en Februari in Delhi verwacht, een paar dagen na de opening van de Wetgevende vergadering. Waarschijnlijk zal de Onderkoning zijn inaugureele rede echter eerst uitspreken na aankomst van de Commissie. Deze zal de hoofdsteden van alle provincies bezoeken. Het voornemen is om den toer zoo te regelen, dat Sir John en zijn metgezellen in April naar Londen kunnen terugkeeren.

De vlootbasis te Singapore.

De vlootbasis te Singapore bestaat reeds lang. Het groote werk, dat nu verricht wordt om haar uit te breiden, heeft de bedoeling er dokgelegheid in te richten voor de allergrootste oorlogsschepen, de dreadnoughts. Het is op dien reuzen-arbeid, dat het onlangs in de bladen opgenomen bericht betrekking heeft.

„Over mijlen afstand zullen moerassen, met mangroveboomen en vergiftige gassen uitwasemende zwarte modder, uitgebaggerd moeten worden, zoo zegt de „Daily Telegraph” in een artikel over de Singapore-vlootbasis, voor het front van vier mijl aan diep water verkregen zal zijn. De kaden in zee zullen daarna worden opgetrokken.

Er komt een haven van duizend voet lang, die ligging zal bieden aan de grootste slagschepen die thans in gebruik zijn, terwijl bovendien vier kruisers tegelijk met zulk een slagschip plaatsruimte zullen vinden, en waarschijnlijk reeds een tiental jaar voor dat de geheele bouw beëindigd zal zijn.

De plaatselijke rubberplanters beklagen zich er bij de regeering over dat zij de arbeidsmarkt bederft door het te hoog betalen van Tamil- en Chineesche koelies.

In dit verband vinde hier de voorspelling plaats door Mardy Jones ten beste gegeven bij een interview. Hij is niet beducht voor het uitbreken van een oorlog in de Britsch-Indische Frontier provincies, noch van Afghanistaansche, noch van Russische zijde. Veeleer ziet hij bedreiging in het Verre Oosten, waar de handelsmededinging een tegenstelling tusschen belanghebbende naties doet ontstaan, alle uit op 't verkrijgen van een aandeel in de natuurlijke rijkdommen van Indië, China en de Straits Settlements, waar de werkkraacht, in tegenstelling met elders, bovendien goedkoop exploitatie mogelijk maakt.

Hij ziet in de inrichting van de Singapore-vlootbasis een aanwijzing, dat Groot-Brittannië stellig op een grooten oorlog in het Verre Oosten rekent, 't zou anders niet zoo enorme geldelijke offers brengen, terwijl 's lands financiën geenszins in gunstigen toestand verkeerden en terwijl de werkkrachten wél voor nuttiger productieven arbeid zouden kunnen worden aangewend. De uitgevoerde werken hebben geen reden van bestaan, wanneer men een dergelijke mogelijkheid niet als waarschijnlijkheid beschouwt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VOORDRACHT LUITENANT KOPPEN.

Op Maandag 23 Januari a.s. zal onze kranige vlieger Luitenant G. A. Koppen, in de groote zaal van de Sociëteit Amicitia, des avonds te 8 uur een lezing met lichtbeelden houden over zijn Luchtreis naar Indië en terug.

Het voornemen bestaat bij het Bestuur onzer afdeeling, om den koenen vlieger bij die gelegenheid te huldigen, waarom onze leden ten eerste worden aangespoord in grooten getale op dien avond aanwezig te zijn.

Toegangskarten zijn nu reeds in Amicitia verkrijgbaar.

DE SECRETARIS.

Afdeeling Apeldoorn.

EURASIA-AVOND.

Het bestuur besloot den „Eurasia-avond” door te laten gaan, hoewel nog niet alle leden karten genomen hebben en ook de niet-leden karten nog niet uitverkocht zijn.

Het volledige program zal in de zaal verkrijgbaar zijn. Plaatsbespreken in Tivoli op Donderdag 26 Januari op de gewone uren.

De voorste rijen blijven gereserveerd voor de slecht hoorenden, die echter van te voren loch bespreken moeten.

Er is bal en gezellig samenzijn na, met medewerking van het padvindstersrijke.

We beginnen nu met ± 90 leden en 100 begunstigers. Als ieder in 1928 nu één lid of begunstiger aanbrengt, beginnen we een beetje bij te komen. En vooral, laten wij U dit op 't hart binden: Leden! de zaal moet vol. Er zijn nog eenige karten bij de bestuurs-

leden en Minderman. Zorg mede, dat we kunnen berichten, dat het een uitverkocht huis was!

HET BESTUUR.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VERTELLINGEN UIT HET ZEDELEVEN DER INHEEMSCHE RASSEN.

Voordracht met lichtbeelden door den Heer Johan Koning op Vrijdag 20 Januari 1928, des avonds om 8 uur in de groote zaal van „De Twee Steden”, Buitenhof alhier.

Onderwerp: Precieze en curieze vertellingen uit het zedeleven der inheemsche rassen.

De Secretaris,

J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Twente.

BILLITON-FILM.

Op uitnodiging van de Voordrachten-commissie Gebr. Stork en Co., hebben leden van onze afdeeling vrijen toegang tot de vertooning van de Billiton-film op Woensdag 25 Januari 8 uur n.m. in het „Vereeningsgebouw te Hengelo.

De Secretaris,

G. W. STROINK.

LEZING LUITENANT KOPPEN.

Op Maandag 9 Januari j.l. hield Luitenant Koppen zijn aangekondigde lezing met lichtbeelden voor onze afdeeling in samenwerking met de afdeeling „Twente” van de Algemeene Vereeniging van Verlofs-officieren.

De groote schouwburgzaal van „Irine” was tot aan den nok toe gevuld met belangstellenden — velen moesten worden teleurgesteld — toen de secretaris der afdeeling, de heer G. W. Stroink, — onze voorzitter de heer Ruys was wegens ongesteldheid verhinderd — tevens namens de officierenvereeniging, de bijeenkomst met een woord van welkom opende.

Verder sprak de heer Stroink ongeveer als volgt: „Het was enkele maanden na de koene vlucht van van Scholte en Geysendorffer, welke gansch Nederland in geestdrift bracht, dat dezelfde reis opnieuw tot een gelukkig einde werd gebracht.

Thans waren het Koppen en zijn mannen, die toonden dat ondernemingsgeest, voortvarendheid en durf nog steeds behooren tot de goede eigenschappen van ons volk.

Deze vlucht, ondernomen met de bedoeling aan te toonen, dat een snelle postverbinding met Indië mogelijk was, mag in alle opzichten schitterend geslaagd heeten. Vertrokken op 1 October, keerde „de Postduif” op 28 October behouden in ons midden terug, waarbij het traject in 19 vliegdagen of 155 vlieguren werd afgelegd.

Voorwaar een schitterende prestatie en ik meen te mogen spreken uit naam van U allen, ja van heel Enschede, indien ik U daarvoor van deze plaats hulde breng. (Daverend applaus, 't welk aangroeit tot een ovatie).

Hierop kreeg Luitenant Koppen het woord voor het houden van zijn voordracht, waarvan de inhoud als bekend mag worden aangenomen.

Op bijzonder geestige en vlotte wijze heeft de spreker zijn rede uitgesproken en dikwijls daverde de zaal van de lach, wanneer hij zijn verhaal kruide met vroolijke episodes van zijn locht of luisterde men geboeid naar de belangwekkende gedeelten van zijn betoog.

Een krachtig applaus beloofde Lt. Koppen dan ook voor den genotvollen avond en de heer Stroink mocht zich de tolk der vergadering noemen, toen hij den spreker dank zegde en daarbij liet uitkomen, hoe krachtig Lt. Koppen het streven van de Vereeniging had gesteund, n.l. Nederland en Indië nauwer tot elkaar brengen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Heeren secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doelinden, boekwerkjes, welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn, wenschen te ontvangen, gelieven hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag.

H.H. secretarissen en penningmeesters (c.q. secretarissen) worden herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement, aldus luidende:

„Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór 20 Januari, aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens eene opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en eene opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

- a. het verslag over het afgelopen jaar met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeeling in het leven te brengen;
- b. eene geldelijke afrekening;
- c. eene opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wensch te zien;
- d. een kandidatenlijst, houdende opgave van een dubbelantal kandidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Den Leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java

ELECTRISCHE GEYSERS
Goedkoop — Zuinig — Gevaarloos
Complete Electriche Sanitaire Installatiën
W. G. SCHEERES
Electro-technisch Bureau
DEN HAAG
Kantoor en Monsterkamer Hooigracht 1a Telf. 15170 Magazijn en Werkplaats Laan van Roos en Doorn 9

Eindelijk onvermengd genoeg:
EEN CHRYSLER, REEDS VANAF F 2900.-
N.V. JAMES NEFKENS AUTOHANDEL
LAAN VAN MEERDERVOORT 96c :: TELEF. 35970
ALLEEN-VERTEGENWOORDIGING VOOR DEN HAAG EN OMSTREKEN

In het Bestuur der afdeling Rotterdam hebben eenige veranderingen plaats gehad, waardoor het nu samengesteld is als volgt:
De Heer Mr. J. G. Huyser, Voorzitter.
Mejuff. A. R. Gransberg, Vice-Voorzitter.
de Heer J. D. M. van Reijn Snoeck, Secretaris.
" " W. C. Schalkwijk, Penningmeester.
" " Z. G. Ph. Marcella
" " C. J. Pluggers Gzn.
" " W. Ruys Bzn.
" " A. Veder

Mej. E. Rademaker, Hoofdverpleegster bij het Krankzinnigengesticht te Lawang; Weimarstraat 378, 's-Gravenhage.
Dr. N. Anderman, Gouvernementsarts 1e kl.; p./a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.
P. A. de Queljoe, Commies op het residentiekantoor te Benkoelen; Groot Hertoginnelaan 105, 's-Gravenhage.
J. P. A. Heunks, Hoofdagent van politie 2e kl.; Kruiskamp 42, Amersfoort.
J. F. Nipperus, Gedipl. gezaghebber bij het B.B.; Zwanestraat 34a, Groningen.
P. J. Heesterman, Controleur 1e kl. b.h. B.B., Lindenlaan 13, Rijswijk (Z.-H.).
F. C. de Hosson, Kantoorhoofd 1e kl. b. d. P.T.T., Leeghwaterstraat 12, Haarlem.
E. Verzijden, Politieopziener b. d. Alg. politie, Jaffa 43b Rotterdam.
H. W. du Cloux, tijd. Adviseur v. h. Inl. Volksonderwijs Statenlaan 100, 's-Gravenhage.
H. R. G. de la Parra, Gouv.-arts 1e kl. b. d. D.V.G., Sneliusstraat 33, 's-Gravenhage.
W. P. Das, Commies 1e kl. b. d. P.T.T., Soerabajastraat 5, Amsterdam (O.).
Mej. K. Swerms, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O.E.L.O. Fr. van Mierisstraat 110, Amsterdam.
A. M. van den Broek, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O. Poste-restante, 's-Gravenhage.

Van het Informatie-Bureau:
INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.
W. de Jong, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Tjalleberd (Friesland).
W. A. Zijp, Opperhoutvester bij het Boschwezen; Haagweg 139, Rijswijk (Z.-H.).
M. E. Kormann, Hoofdagent van politie der 1e kl.; Eisenberg, Saksen, Altenberg (Duitsland).
Mej. M. Grimijzer, Verpleegster 1e kl. bij den Hospitaaldienst; Van Loostraat 106, 's-Gravenhage.
J. Waagmeester, Gedipl. techn. ambtenaar 1e kl. bij de P. T. T.; Kamperfoeliestraat 261, 's-Gravenhage.
P. C. Broekhuis, Techn. ambtenaar 2e kl. bij de P.T.T.; Hoofdstraat 147, Apeldoorn.

Een huis koopen, is een zaak van VERTROUWEN

Wendt U daarom bij aankomst in Holland, direct tot
WONINGBUREAU H. J. WEIMAR & ZON
LIJSTERBESPLEIN 16 :: TEL. 38052
MAGNOLIASTRAAT 50 :: TEL. 38362
Door onze jarenlange relaties met Indische en Hollandsche families, weten wij precies wat U zoekt en houden wij met alle details rekening
I. Wij bouwen nu schitterende Heerhuizen aan de ROELOFSTRAAT (nabij Benoordenhoutscheweg) op eigen grond, gelegen op het Z.O.
II. Wij komen U gaarne, zonder eenige kosten Uwerzijds, bezoeken.
Prima referenties Prima referenties

Mutatiestaat van 11 tot 18 Jan. 1928.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
J. W. Hoekman, oud-Inspecteur bij den Belastingdienst in N.-I., Heemstede, Postlaan 12. f 5.—	den Heer J. J. Fraser te Heemstede.
H. W. van der Ploeg, Apeldoorn, v. Swietenlaan 11. f 5.—	Secretaris Afd. Apeldoorn.
Mevrouw Dr. E. Remmert, Apeldoorn, Graaf van Lijndenlaan. f 5.—	Eigen aanmelding.
J. W. Hissink, Apeldoorn, Boschweg 15. f 5.—	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
A. J. Huidekoper, Apeldoorn, p.a. Hotel de Keizerskroon. f 5.—	Mevrouw Steen-Verhoeff te Apeldoorn.
D. J. W. Molijs, Wenum bij Apeldoorn, Elbergerweg 1. f 5.—	den Heer A. Mulder te Apeldoorn.
G. Lykles, Apeldoorn, Helenahoeve, Amersfoortsche-weg. f 5.—	Eigen aanmelding.
G. S. M. Aberson, Apeldoorn, Katharinalaan 13. f 5.—	Afdeulingsbestuur van Nijmegen.
Mejuffrouw I. A. C. Jas, Directrice Nijverheidsschool voor Meisjes, Apeldoorn, Tuthein Noltheniuslaan 22. f 5.—	Secretaris Afd. Arnhem.
H. L. Craayo, Nijmegen, Graafsche Weg 54. f 5.—	den Heer P. J. Ketting Olivier te Den Haag.
W. J. ten Dam Ham, Inspecteur 1ste klasse v. d. Raad van Arbeid, Nijmegen, Pater Brugmanstr. 99. f 5.—	den Heer B. Cohen te Den Haag.
F. L. Berkhout, Velp, Torckstraat 2. f 5.—	den Heer J. P. Kocken te Den Haag.
A. L. van Elten, Arnhem, Willemsplein 11. f 5.—	Eigen aanmelding.
G. W. Janssen, Arnhem, Rijnkade 44. f 5.—	Nieuwe Begunstigers:
C. van der Tak, Arnhem, van Heemstralaan 15. f 5.—	Heer en Mevrouw Bruins, Apeldoorn, Tuth. Noltheniuslaan.
J. van Heek, Fabrikant, Enschedé, Lasondersingel 111. f 5.—	Heer en Mevrouw Sayers, Apeldoorn, Trekweg 67.
B. Blijdenstein, Fabrikant, Enschedé, Marthalaan. f 5.—	Mevrouw B. Leich, Apeldoorn, Hoofdstraat 157
H. J. B. van Heek, Fabrikant, Lonneker, „de Kotten”. f 5.—	Mejuffrouw M. H. Males, Apeldoorn, Jachtlaan 15
E. Ekker, Fabrikant, Hengelo, Beursstraat 11. f 5.—	Heer en Mevrouw Jonker Azn., Apeldoorn, Mariastr. 49
D. Scheerboom, Enschedé, Ammastraat 70. f 5.—	Mevrouw en Mejuffrouw van Diggelen, Apeldoorn, Kanaal 103.
J. M. Baretta, oud-Kolonel N.-I.L., Den Haag, Larixlaan 28. f 5.—	Mevrouw Hage, Apeldoorn, Loolaan.
J. Engel, Den Haag, Bezuidenhout 229. f 5.—	Afschrijven:
J. Prager, oud-Luit.-Kolonel N.-I.L., Den Haag, Sneliusstr. 16. f 5.—	W. Knoops, Bouwkundige, Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 26a (overleden).
H. K. A. Bakker, oud-Administrateur Dep. v. Financiën N.-I., Den Haag, Groot Hertoginnelaan 272. f 5.—	Mevrouw de Weduwe M. M. Eyssel, geb. Tak, Den Haag, Nassau Odijkstr. 21 (overleden).
L. Cohen, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 74. f 5.—	H. E. Steinmetz, Gep. O.-I. Hoofdambtenaar, Den Haag, Statenplein 2 (overleden).
G. van Riemsdijk, oud-Planter, Den Haag, Magnoliastraat 3. f 5.—	Adresveranderingen:
Ch. Soeperman, Javaansche Tolk, Paramaribo, Klein Combeweg 11. 1ste B.W. f 5.—	G. Heres Diddens, Groningen, van: Mr. Moddermanlaan 2 naar: Ubbo Emmiusingel 8.
Heer en Mevrouw Bruins, Apeldoorn, Tuth. Noltheniuslaan.	Dr. G. L. L. Kemmerling, van: Bussum, Meerweg 1 naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 183. f 5.—
Heer en Mevrouw Sayers, Apeldoorn, Trekweg 67.	Mevrouw H. A. C. Strüben-Kraesen, Den Haag, van: Van Hoornbeekstr. 98 naar: Weede van Dijkveldstr. 36.
Mevrouw B. Leich, Apeldoorn, Hoofdstraat 157	Dr. J. J. van Lonkhuyzen, Hoofd D.V.G., van: Hilversum, Pension Interlaken naar: Weltevreden, p.a. Hoofdkantoor D.V.G.
Mejuffrouw M. H. Males, Apeldoorn, Jachtlaan 15	J. J. Braat, van: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 66 naar: Hotel „Waldhaus” te St. Moritz (tijdelijk).
Heer en Mevrouw Jonker Azn., Apeldoorn, Mariastr. 49	Dr. H. Jakobs, oud-Off. v. Gez. N.-I.L., thans Gouvernementsarts 1ste kl., van: Den Haag, Sweelinckstr. 18 naar: Weltevreden, p.a. Hoofdkantoor D.V.G.
Mevrouw en Mejuffrouw van Diggelen, Apeldoorn, Kanaal 103.	D. H. Engelbert, oud-Onderwijzer 1ste klasse, Rijswijk (Z.-H.), Geestbrugweg, van: 73 naar: 91.
Mevrouw Hage, Apeldoorn, Loolaan.	Raden Mas Mr. Soeripto, van: Leiden, Jan van Houtkade 20a naar: Den Haag, v. Beverningkstr. 225. f 5.—